

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE SPECIALISATIE AAN DE BALIE

Verslag uitgebracht door Mr Roger ROLAND op de vergadering van het Verbond der Belgische Advocaten te Antwerpen, op 30 September 1950.

Het verslag over de toekomst der specialisatie van uit het oogpunt van het beroep, dat ik de eer heb heden voor u uit te brengen, is een van die onderwerpen, welke naar ik meen, elke rechtvaardiging overbodig maken. Afgezien van het feit, dat het een gelukkige idee was van het Verbond dit onderwerp aan de dagorde te stellen, zal niemand betwisten dat de advocaten van heden meer specialist zijn dan deze van gisteren. Dit aspect van de toekomst van ons beroep is onze volle belangstelling waard, want de problemen die het oproept zijn zo moeilijk en talrijk dat hervormingen wenselijk en misschien wel noodzakelijk zouden kunnen zijn.

De advocaat is, schijnbaar althans, gebleven wat hij eertijds was, onberoerd door de hevige woelingen van onze eeuw, de omwentelingen in de wetenschap, de grondige verschuivingen in de economische, politiek en sociale structuur. De juridische aard «*intuitu personae*» van de band die hem met zijn klient verbindt is dezelfde gebleven; de regels die zijn beroep beheersen onder het waakzaam oog der tuchtraden, zijn evenmin veranderd en, tenslotte, de liefde die de advocaat zijn beroep toedraagt, de hoge opvatting die hij ervan heeft en de overtuiging dat zijn beroep schoner, nobeler, onbaatzuchtiger en onafhankelijker is dan om het even wel ander beroep, dit alles is onveranderd gebleven, dit alles maakt de advocaat tot de laatste authentieke vertegenwoordiger van een beschaving, die wellicht naar haar ondergang neigt. Het etatisme, de inbreuken op de vrijheid, de geldzucht, de inrichting der cabinetten op commerciële leest geschoeid, al deze triomphantelijke uitingen van het moderne leven vinden in hem een onverzettelijke tegenstander.

De wetgever heeft echter de algemene ontwikkeling gevolgd. Tot in 1914 beperkte zich de kennis van de rechtsgeleerde tot het burgerlijk recht en het strafrecht, de wetboeken van procedure en een fiscaal recht, dat niets méér inhield dan de registratierechten, de successierechten en de grondbelasting. Sindsdien biedt de wetgever het hoofd aan talloze nieuwe toestanden door menig hoofdstuk en zelfs ganse boek-

doelen aan onze verzamelingen van wetten toe te voegen.

Het ligt niet in mijn bedoeling deze uiteenzetting te bezwaren met een opsomming die alleszins onvolledig zou zijn; maar veroorloof mij u een kort overzicht van deze evolutie te geven, ten einde beter de draagwijdte te onderlijnen van de nieuwe mogelijkheden die sinds de laatste dertig jaar voor de advocaat opstaan.

De ontwikkeling van de handel heeft zodanig het kader van het Burgerlijk Wetboek overwoekerd dat wij daaruit een afzonderlijk handelsrecht hebben zien ontstaan dat onbetwistbaar reeds veel belangrijker is gebleken dan het burgerlijk recht zelf.

Het kapitalisme heeft van zijn kant het vennootschapsrecht verwekt en aanleiding gegeven tot de verschillende vormen van krediet. De gevaren van het moderne leven hebben een verhoging van allerlei risico meegebracht die op haar beurt het verzekeringsrecht op het allereerste plan hebben gesteld.

Anderzijds is de nijverheidswetgeving betreffende de bescherming van uitvindingen en merken, de bescherming van de handel tegen ongeoorloofde concurrentie, de bescherming der nijverheid, enz., een totaal nieuwe wetenschap geworden die een onophoudelijke uitbreiding neemt.

Het zeerecht heeft slechts zijn vlucht genomen rond de jaren 1900 en volgende.

Door het drukke autoverkeer heeft de Wegcode een belang gekregen dat hij klaarblijkelijk tevoren nooit heeft gehad.

Wij zullen bij dit alles niet ingaan op de fiscale overwoekering die geleid heeft tot het meest onvergankelijk en onontwarbaar kluwen van wetteksten dat door een fantastisch brein kan worden uitgedacht.

Wie zou echter durven ontkennen dat elke dezer nieuwe teksten en zelfs de minste onder hen heel wat meer toegepast wordt en aanleiding geeft tot veel belangrijker betwistingen dan het erfenisrecht b.v., dat eertijds bij uitnemendheid de practijk onzer voorgangers in beslag nam.

Op de «*Revue Pratique du notariat*» en het «*Tijdschrift voor Notarissen*» na, ken ik in België geen

enkele jurisprudentiële periodiek die zich nog uitsluitend aan het burgerlijk recht houdt. Daarentegen hebben wij talloze tijdschriften zien ontstaan en uitbreiding nemen als de «*Revue Générale des Assurances, et Responsabilités*», het «*Bulletin des Assurances*», onze verschillende fiscale bladen, de «*Revue de Jurisprudence du travail*», enz.

Deze aanhoudende uitbreiding der wetgeving in de laatste tientallen jaren, die samenging met de ontwikkeling der handelsbetrekkingen en der economische en sociale structuur, bracht tevens de specialisatie der advocaten met zich. Wij kennen allen zulke advocaten-specialisten. Naast de correctionalisten en civilisten van weleer zien wij er heden ten dage optreden wier enig terrein is het verzekeringsrecht, het zeerecht, het vennootschapsrecht, het auteursrecht, de brevetten, het fiscaal recht of enig ander rechtsgebied, afgezien dan nog van het feit dat in enkele van deze specialisaties nog zekere onderverdelingen in acht worden genomen.

De specialisatie aan de Balie is dus een feit: wij dienen er rekening mee te houden en er het voorwerp onzer studie van te maken om te weten of deze strekking bevordert dan wel gestremd moet worden. Wij dienen vooral te onderzoeken of wij hier te maken hebben met een verschijnsel van zodanige betekenis en omvang, dat het kan of moet ten grondslag liggen aan een ingrijpende wijziging in de structuur van ons beroep.

Vooraleer ons daarover uit te spreken dienen wij echter na te gaan welk, in haar huidig stadium, de stand der specialisatie is; aan de hand van deze analyse zal het ons inderdaad des te gemakkelijker vallen ons eigen standpunt toe te lichten, want u kunt wel vermoeden, dat een zo algemene term als «*specialisatie*» zowel het betere als het slechtere dekt. Aldus zullen wij tenslotte de ons gestelde kwestie kunnen oplossen nopens de mogelijkheden die de specialisatie aan de Balie bieden kan, met andere woorden: de vraag nopens de toekomst der specialisatie.

* * *

In de concrete werkelijkheid komt zij voor in meerdere of in mindere mate, zeer verschillend van aard en onder de meest afwijkende vormen. Zodanig zelfs dat, wanneer ik haar hierboven een algemene en verwijderde oorzaak toeschreef, nl. een oedemische wetgeving, ik tevens meen meer onmiddellijke oorzaken te moeten aanwijzen.

In haar eerste vorm is zij ook geen nieuw verschijnsel: ik bedoel hier de specialisatie door de aanleg of het talent en ik denk daarbij b.v. aan de Assisenadvocaat, aan hen die men dagelijks aan de balie van de Correctionele Rechtbanken terugvindt, of nog aan de civilisten met hun indrukwekkende kennis van het recht en hun rationele geest. De eersten munten uit door welsprekendheid, strijd lust en psychologische zin; zowel ten opzichte van rechters als van betichten, met daarbij een ingeboren bevattingsvermogen voor de menselijke wederwaardigheden. De anderen doen zich daarentegen gelden door hun analysevermogen, door hun scherpe logische redenering, door een sober en onberispelijk helder betoog. Het publiek is op dit stuk trouwens zeer gevoelig en het vergist zich zelden. Hetgeen niet belet dat veelzijdige advocaten zowel het ene als het andere genre met evenveel kundigheid als succes beoefenen en ik ken er zelfs geen enkel die uitsluitend voor boestrafelijke of voor burgerlijke rechtbanken pleit.

Het verzekeringsrecht heeft ook zijn dienaars: hier neemt de specialisatie een meer specifiek karakter aan. De namen van zekere advocaten roepen aanstonds

deze van grote verzekeringsmaatschappijen voor de geest en wanneer men tegen een van deze maatschappijen een vordering moet inleiden weet men gewoonlijk bij voorbaat welke tegenstrever men aan de balie ontmoeten zal. De wetgeving betreffende dit rechtsgebied is ongetwijfeld van het grootste belang in juridisch opzicht en geeft in de praktijk aanleiding tot felle betwistingen: de subtiële exegese van een artikel of zelfs van een woord uit een wet- of polis-tekst kan soms beslissen over fabelachtige geldsommen. Deze wetgeving biedt niettemin, in haar geheel genomen, geen bijzondere moeilijkheden aan de practicus van het recht, zodanig dat het voor een specialist noodzakelijk zou zijn er zich exclusief op toe te leggen. Misschien zal men hier de moeilijkheden inroepen van de administratieve inrichting ener advocatenstudie, het ontzaglijk correspondentiewerk en de talloze verplaatsingen die dienen gedaan voor het behartigen der zaken die hangende zijn voor de verschillende kantongerechten. De voor de hand liggende oplossing dezer bezwaren is te vinden in een personeel dat goed op de hoogte is van zijn taak, met de nodige medewerkers en stagisten. Er dient nochtans opgemerkt te worden dat het hier om moeilijkheden gaat die door de specialiteit zelve ontstaan en er niet door worden opgelost. De feiten bevestigen mijns inziens deze opvatting zodanig, dat ik persoonlijk geen advocaat aan mijn Balie ken die niet terzelfdertijd een algemene practijk beoefent. Deze vorm van specialisatie is dus nooit een exclusiviteit en zij spruit niet voort uit enigerlei moeilijkheid van theoretische of praktische aard, maar eenvoudig uit het groot aantal van dergelijke zaken en het klein aantal klanten. Zij beroept zich daarenboven op geen enkele bijzondere geschiktheid, vermits zulke betwistingen voor strafrechtbanken of voor burgerlijke rechtbanken worden gepleit, en hiervoor een verstandig, zorgzaam en goed onderlegd advocaat volstaat. Tenslotte mag men niet uit het oog verliezen dat relaties een grote rol spelen bij de verzekeringsmaatschappijen in de keuze van hun raadsman.

De bankbewerkingen, het vennootschapsrecht en zoveel andere rechtsdomeinen hebben eveneens hun specialisten, maar zij zijn doorgaans niets meer dan de schitterende kant van een groot burgerlijk- of handelscabinet. Men zou zulke voorbeelden trouwens tot in het oneindige kunnen vermenigvuldigen; wanneer syndicale, patronale verenigingen, eigenaars-groeperingen, enz., keuze doen van een advocaat, dan wordt deze terstond een soort specialist, zonder dat daarom zijn activiteit gemonopoliseerd wordt.

De specialisatie kan echter ook een luxe worden bij sommige advocaten die na een lange loopbaan en na genoten te hebben van menige voldoening in een veelzijdig beroep, hun werkzaamheden willen verminderen en slechts aanvaarden wat hun bevalt, zodanig dat zij zich meestal houden aan een tak van het recht die hen het meest heeft aangetrokken.

Thans komen wij ertoe de meer gevorderde vormen van specialisatie te onderzoeken, nl. de zaken van zeerecht en van fiscaal recht.

En hoe zou ik daarbij niet denken aan mijn confraters uit de metropool, die in de praktijk van het zeerecht een roem hebben verworven, die trouwens ruimschoots verdiend is en waarmee zij zich gaarne toeien? Want als zij van tijd tot tijd erin toestemmen handels- of zelfs burgerlijke betwistingen te pleiten, sluiten zij zich nochtans bij voorkeur op in dit deel der rechtswetenschap waarin zij terecht een grote bekendheid verwierven. De maritieme practijk heeft, in hun ogen, een soort aristocratie onder de advocaten in het leven geroepen. Voor de eenvoudige «*man in the street*» gewone processen pleiten is, voor deze con-

fraters, minderwaardig; als men uit zulke roemrijke specialiteit komt, dient men zijn stand op te houden; weg dus met de militaire rechtsmachten, tenzij het, wel te verstaan, om een vette economische collaboratiezaak moest gaan, waarin het belang der cijfers de armzaligheid van het debat vergoedt.

Een geheel van omstandigheden hebben bijgedragen tot de specialisatie der maritieme advocaten.

Het zeerecht is zeer uitgebreid, zeer jong en van zeer bijzondere aard. Het onderhoudt daarbij slechts vage betrekkingen met de andere takken van het recht. Wanneer wij nu de historiek opmaken van de voornaamste maritieme studies te Antwerpen, stellen wij vast dat hun stichters juist een pioniersrol hebben vervuld in het ontstaan en de groei van het zeerecht. Deze advocaten hebben er zich inderdaad dusdanig op toegelegd, dat zij zijn evolutie sterk hebben beïnvloed door geschriften en tussenkomsten op de vergaderingen van de Unie voor Zeerecht. Het is wel overbodig hier in te gaan op de belangrijke rol die de advocaten te Antwerpen gespeeld hebben in de uitwerking der wetten en internationale verdragen die de zeevaart beheersen. Als ik mij veroorloofde de vijf of zes grote maritieme advocaten te Antwerpen te noemen, zoudt u aanstonds aan hun namen de vooraanstaande wetenschappelijke werken kunnen vastknopen die tot grondslag dienen van het zeerecht. Het is dan ook geenszins te verwonderen dat op het ogenblik dat de macht der grote rederijen en der zeevaartmaatschappijen zich deed gelden, deze advocaten aanstonds het vertrouwen van een klienteel hebben gewonnen die hun voortaan trouw zou blijven.

Naast zijn zuivere juridische kennis dient de maritieme advocaat ook op de hoogte te zijn van de kleinste raderwerken in de bedrijvigheid van een grote haven en terzelfdertijd de grote economische vraagstukken van haar welvaart te volgen, want hij is niet alleen een verdediger aan de balie, maar tevens een raadsman in moeilijke uren.

Zo begrijpen wij hoe deze advocaten, die een grote activiteit aan de Balie aan de dag leggen en tevens een intens wetenschappelijk werk van creatieve aard presteren, zich tot dit deel van het recht hebben beperkt waarin zij naam hebben gemaakt. Zulks is des te meer begrijpelijk als men bedenkt dat nu nog, zoals vroeger, de talrijke betwistingen die het havenverkeer medebrengt, door enkelen worden gemonopoliseerd.

De laatste maar niet de geringste factor tot de haast exclusieve specialisering der maritieme advocaten, welke hier te vernoemen valt, zijn de zeer hoge honoraria, die aan deze soort zaken verbonden zijn. Zij geven inderdaad aan de algemene praktijk, minder winstgevend en even druk, een parasitair karakter.

Zoals ik in het tweede deel van mijn verslag de eer zal hebben voor u uiteen te zetten, is deze toestand aan het veranderen: de zaken van zeerecht maken een zeer ernstige crisis door. Sommige maritieme advocaten verzekeren zich daarom de medewerking van collaborateurs die om het even welke burgerlijke of boetstraffelijke zaak behandelen. Vervolgens is, dank zij het werk der ouderen, dank zij het inrichten van aangepaste cursussen en zelfs van faculteiten van zeerecht, deze stof veel toegankelijker geworden, zodanig dat het niet meer nodig is zich er in op te sluiten. Trouwens, sommige advocaten hebben zulks altijd gedaan, vermits zij in hun klienteel slechts een of twee firma's telden, zodanig dat zij slechts gebeurlijk betwistingen pleitten die bij de zeevaart waren ontstaan.

Ons overzicht zullen wij besluiten met de fiscalisten, die zich om licht begripelijke redenen in een omzeg-

gens chemisch zuivere specialiteit bewegen. Het fiscaal recht is het meest specifieke en afschrikwekkende van alle rechtstakken. Onafgebroken breidt het zich uit, woekert voort en compliceert zich zodanig dat zelfs voor een doctor in de rechten de fiscale wetten, vol indelingen, onderverdelingen, opeenvolgende verwijzingen, nagenoeg onleesbaar zijn geworden. Daarenboven bestaat er op dit gebied, naast de rechterlijke jurisprudentie, een zeer vlottende en zeer moeilijk te kennen administratieve rechtspraak. De fiscale praktijk veronderstelt tenslotte op zijn minst een rudimentaire kennis van boekhouding, iets, waarin, zoals wij weten, de advocaten zich nogal onwennig voelen.

Voegt men daaraan toe dat, na beslissing van de bevoegde Directeur, een fiscale betwisting voor het eerst aan een werkelijke rechtsmacht wordt onderworpen door het verhaal vóór het Hof van Beroep, dan volgt daar dadelijk uit dat de specialisten van Brussel, Luik of Gent al de belangrijke zaken van het ganse land in de wacht slepen. Het spreekt wel vanzelf dat deze specialisten de handen vol hebben en er dus geenszins op gesteld zijn hun cabinet met een algemene clienteel te bezwaren.

Hiermede hebben wij de voornaamste aspecten der specialisatie en haar hoofd- en bijoorzaken onderzocht, zodat ik meen de volgende besluiten te kunnen trekken of liever de volgende vaststellingen te kunnen doen:

1. In haar huidige vorm is de specialisatie ontstaan uit de ontwikkeling van handel en nijverheid, uit de verschuiving van de onroerende naar de roerende eigendom in de economie, uit de herhaaldelijke staatsbemoeizucht: dus enerzijds uit de aangroei van het aantal zaken en uit de ontwikkeling der wetgeving anderzijds.

2. De specialisatie is bijgevolg een spontaan verschijnsel, dat zich harmonisch ontwikkeld heeft binnen het traditioneel kader van ons beroep en dat tot nog toe geen speciale problemen opgeworpen heeft, noch op enigerlei wijze onze tuchtraden verontrust heeft.

3. Deze specialisatie ontstond oorspronkelijk door toedoen van advocaten die zich interesseerden aan het ontstaan en de ontwikkeling van een sector der techniek, de havenbedrijvigheid, de uitbreiding van het automobilisme, enz.

4. De twee hierboven genoemde gevallen, nl. de maritieme en de fiscale aangelegenheden uitgezonderd, is de specialisatie nooit volledig en neemt zij slechts een deel van de activiteit van de advocaat-specialist in beslag.

* * *

Zo is, mijns inziens, in België de huidige stand van zaken op het gebied der specialisatie. 'tans dient te worden nagegaan of zij voorbestemd is een nog grotere uitbreiding te nemen in deze zin dat als algemene regel de activiteit van een advocaat b.v. zou beperkt worden tot de beoefening van een enkele rechtstak. Alvorens daartoe over te gaan, zullen wij eerst onderzoeken of het in werkelijkheid wenselijk is, zoals vele jonge advocaten menen, de toekomst van ons beroep van uit dit oogpunt te beschouwen. Wij zullen te dien einde een tweeledig standpunt innemen, dit van de advocaat en dit van de client.

De advocaat neemt in de maatschappij een bevoorrechte plaats in. Meer dan welk ander mens wordt hij door zijn beroep gekenmerkt. Ik zou zelfs durven beweren dat de advocatuur hem een karakter verleent dat verre het kader van zijn strikte beroepswerkzaamheid te buiten gaat. Alles draagt er inderdaad toe bij van hem een humanist te maken en ik ben persoonlijk steeds betroffen door het groote aantal

zuiver onbaatzuchtige elementen, die zijn persoonlijkheid uitmaken en die ogenschijnlijk geen enkel zogenaamd technisch nut bieden.

Zijn universitaire vorming is in dit opzicht reeds zeer betekenisvol. Terwijl voor andere vrije beroepen de algemene vorming ten einde komt met de Grieks-Latijnse humaniora, wordt aan de toekomstige doctor in de rechten een candidatuur in wijsbegeerte en letteren voorgeschreven, welke het moeilijkste stadium van zijn studies uitmaakt en ogenschijnlijk geen ander doel heeft dan zijn orodeel te vormen en zijn geest te scherpen. De eigenlijke rechtscursussen zijn zeer algemeen opgevat en wij stellen vast dat het theoretisch onderwijs er een duidelijke voorrang heeft op de praktische oefeningen. Aan de Belgische universiteiten kent men geen specialisatie der juridische studies, zodanig dat, behalve aan de Vrije Universiteit te Brussel, waar een licentiaat in maritiem recht werd ingevoerd, de studenten geen mogelijkheid hebben zich meer vertrouwd te maken met een of andere tak van het recht. Kortom: de doctor in de rechten studeert aan de universiteit eens te meer de geschiedenis vanaf de jongste oudheid, maar in technisch oogpunt heeft hij geen andere intellectuele stoffering dan de kennis der grote rechtsprincipes. Onze studies zijn dusdanig ingericht, dat zij naar het voorschrift van Montaigne, ertoe strekken ons eerder een goed gevormd dan een goed gevuld hoofd te bezorgen.

Maar ook aan de Balie blijft de activiteit van de advocaat, spijs het grondig onderzoek der gevallen, die hem worden voorgelegd, in de lijn der algemene vorming die hij genoten heeft. Elk nieuw bundel dat hij openslaat, elke nieuwe client die hem raadpleegt stelt voor hem een vraagstuk en leidt hem in de meest verschillende en van elkaar afwijkende gebieden. Zonder dan nog te gewagen van het feit dat, afgezien van het juridisch probleem, dat het verbergt, elk bijzonder geval de advocaat met een werkelijkheid confronteert, welke steeds een onvoorzienbaar element bevat. Zodanig dat, gelijk de bladeren aan de bomen, de zaken van een advocaat wel een gelijkenis vertonen zonder nochtans ooit dezelfde te zijn.

De belangrijkste hoedanigheden van een advocaat zijn dus, volgens de traditie, zijn uitgebreide algemene vorming, gepaard aan een penetrant oordeel, zijn bekwaamheid om een menigvuldigheid van concrete toestanden aan enkele grondbeginselen vast te knopen en om de complexe werkelijkheid te vatten in enkele zeer eenvoudige omschrijvingen. Het zijn deze hoedanigheden die hem in staat stellen de hem toevertrouwde zaken met meer succes te verdedigen dan een practicus gevormd in één enkele rechtstak. Het komt mij inderdaad voor dat zelfs binnen een bepaalde specialiteit de verscheidenheid der gevallen zo groot is dat men er alle voordeel bij heeft deze zaken te doen behandelen door een ruime en soepele geest, die niet door onvoorziene omstandigheden van zijn stuk wordt gebracht. Zulke buigzame geest wordt juist gevormd door een zeer algemene opleiding die hem in staat stelt het algemene van het bijzondere en het essentiële van het bijkomstige te onderscheiden.

Ik zou durven beweren dat het door deze model-opvoeding is dat de advocaten het politieke podium beheersen waar zij de echte technici in de schaduw stellen.

Trouwens, het publiek heeft zich met deze opvatting nopens de advocaat vertrouwd gemaakt en terwijl het van een ingenieur of van een geneesheer slechts technische kennis verwacht, neemt het gemakkelijk aan dat de advocaat optreedt buiten het kader van zijn beroep, hetzij in de politiek, hetzij als vriend of beschermer van kunsten en letteren.

Ik meen te kunnen besluiten dat, van uit dit standpunt, de exclusieve specialisatie tot een menselijke verarming zou leiden. De advocaat die zich tot een enkele tak van het recht beperkt, zou vlug de gewoonte verliezen zijn geest open te stellen voor de weelde van allerlei minder nuttige kennis en vroeg of laat zou de specialisatie zich reeds manifesteren in de universitaire studies. Deze verarming is trouwens een natuurwet, die zich op elk gebied doet gelden: de fabriekwerker die slechts een enkele automatische beweging maakt is menselijk gesproken ten achter op de ambachtsman. Het is door middel van de specialisatie dat een land, dat de sociale gelijkheid tot een godsdienst heeft verheven, de nivellering van de geesten nastreeft. Men sprak mij van een professor in de literatuur, die Tolstoi onderwees en die er nooit toe gekomen was een ander auteur te lezen. Kan men er zich over verwonderen dat deze pedagoog, wanneer hij eenmaal buiten zijn cursus kwam, op gelijk niveau stond met personen, die het minst aan welkdanige cultuur deelachtig waren?

Trouwens, wie ziet niet in dat deze dagelijkse afwisseling in onze bedrijvigheid ten Paleize wellicht de grootste aantrekkelijkheid van ons beroep uitmaakt. Een advocaat, die ik de grootste achting toedraag, een der beste en volledigste die ik ken, vertrouwde mij toe dat hij voor de advocatuur aan schitterender carrières had verzaakt, maar dat hij de Balie zonder spijt zou verlaten als hij ooit verplicht zou zijn zich te specialiseren.

* * *

Maar het belang der clientel dient ook te worden onderzocht, want tenslotte bestaan wij slechts voor en door haar. En valt dit belang wel met het onze samen?

Wij moeten bekennen dat belangrijke argumenten voor de specialisatie pleiten. In zekere omstandigheden inderdaad, en vooral bij hoogdringendheid, zijn specialisten in staat vlugger te reageren. Zij kennen daarenboven een groot aantal omwegen, bijzondere rechtspraak, die zij voorbrengen op het gunstig ogenblik, of subtiële interpretaties die bij een eerste lezing van de wettekst niet in het oog springen. Zo bevat elke sector een bundel ogenschijnlijk onbetekenende details, die echter in bepaalde gevallen van zeer groot belang kunnen zijn. Een voorbeeld kan zulks verduidelijken: een jongen van nog geen 18 jaar oud, beticht van moord, raadpleegt een advocaat. Op klacht der ouders kan de zaak nog voor de kinderrechter ahangig gemaakt worden. De advocaat laat echter de achttiende verjaardag verstrijken. De jongeman verschijnt voor het Assisenhof, dat een streng arrest velt. Ware er door de ouders klacht ingediend geworden zou zeer waarschijnlijk de kinderrechter zijn bevoegdheid niet afgewezen hebben zoals artikel 14 van de wet van 5 Mei 1912 het hem toeliet en het lot van de client zou daardoor oneindig gunstiger geweest zijn.

Ander voorbeeld: een advocaat-specialist in zaken van binnenscheepvaart wacht tot de laatste dag van de verjaringstermijn van zes maand om te dagvaarden in betaling van de vrachtprijs en sluit aldus de mogelijkheid uit van elke reconventionele actie wegens een manco. Dat een ander advocaat aan zulke dingen denken zou is verre van zeker.

Het komt mij echter voor dat de voordelen der specialisatie dienen toegeschreven aan een algemene, ja zelfs physiologische wet, krachtens dewelke de herhaling van eenzelfde handeling een vermindering van inspanning betekent. Nog onlangs vertelde mij een advocaat van aanzien welk ontzaglijk werk hem het opmaken van een beroep in fiscale aangelegenheden gekost had. En wij zijn de laatsten om zulks in

twijfel te trekken. De voordelen der specialisatie meen ik aldus te kunnen omschrijven :

1. Dank zij de opgedane ervaring heeft de specialist in bepaalde gevallen een meer onmiddellijke reactie, waarbij hij tevens op de hoogte is van de kleine finesses in zijn sector.

2. Daaruit vloeit voor de advocaat een besparing van tijd voort door het feit dat hij zich een ontginningsswerk kan besparen waartoe anderen gehouden zijn. Daardoor worden de zaken veel vlugger behandeld, hetgeen zeker voor de client een onbetwistbaar voordeel uitmaakt.

3. De specialisatie werkt tenslotte een betere inrichting van het advocatencabinet in de hand en met haar deze van het personeel. Talloze dingen kunnen aldus zonder tussenkomst van de advocaat afgehandeld worden door een secretaresse die beschikt over wat men noemt « routine ». Alhoewel het geenszins in mijn bedoeling ligt het belang van deze argumenten te onderschatten, meen ik niet dat zij van aard zijn op te wegen tegen de bezwaren die ik de eer had daarstraks voor u uiteen te zetten. De inrichting van het cabinet gaat tenslotte alleen de advocaat aan en mag ons oordeel niet beïnvloeden. Anderzijds dient men de voordelen, die de kennis van zekere finesses en kunstgrepen met zich meebrengt, ook geenszins te overdrijven, want meestal zijn zij slechts van belang in grensgevallen. In de overgrote meerderheid der zaken volstaan een grondige kennis van de wet en de rechtsleer om op gelukkige wijze elke betwisting op te lossen.

Blijft mijn tweede punt : ik heb het eigenlijk hiervoor reeds afgehandeld en ik meen niet dat mijn argument naast de kwestie slaat. Indien een specialist over meer ervaring en beslistheid beschikt in zekere standaardgevallen, blijf ik er nochtans van overtuigd dat iemand wiens geest zich aan elke routine heeft onttrokken en er op gericht is een oplossing te bewerken voor steeds nieuwe en onverwachte problemen, handiger dan een specialist delicate kwesties zal ontwarren zelfs in een specialiteitsgeval.

Want het komt vaak voor dat niet gespecialiseerde advocaten nieuwe argumenten ontdekken op een gebied dat anderen reeds meenden grondig te hebben doorploegd. Het blijft, hoe dan ook, een ontegensprekelijk voordeel een bepaald geval aan te vatten zonder bevangingheid, zonder vooroordeel en zonder oogkleppen. Daarenboven — en dit lijkt me het doorslaand argument — dringen de verschillende rechtstakken zodanig in elkaar door dat men er geen enkele kan van verwaarlozen zonder dadelijk een zwakte te veroorzaken. De kracht van dit principe heeft ieder van ons reeds duizend maal als het ware aan den lijve ondervonden en ik laat elke verdere bedenking des-aangaande achterwege.

Bestaat, tegenover de diepgaande eenheid van het recht, niet het gevaar dat de specialist onvoldoende uitgerust is om specialiteitsproblemen te ontwarren, waarvan de oplossing juist al te vaak buiten die specialiteit ligt. Ook onze beroemdste advocaten zijn geen specialisten. De Balie van het Verbrekingshof die, in laatste aanleg, juridische betwistingen van de meest uitlopende aard instrueert, kent in het algemeen geen specialisatie. Bij de magistratuur bestaat zij slechts in zeer beperkte mate. En de gevaren die ermee verbonden zijn worden zodanig erkend dat voor de samenstelling der kamers periodische wijzigingen voorzien zijn. De uitzonderingsrechtbanken, rechtbanken van Koophandel, de werkrechtbanken, de krijgsraden, de commissies voor burgerlijke of militaire herstellpensioenen zijn zovele specialisatiepogingen die in onze kringen onophoudelijk de vinnigste kritiek ver-

wekken; deze ervaring is uitgelopen op een volstrekte mislukking.

* * *

Zowel van uit het standpunt van de advocaat als van de client kan ik bijgevolg slechts een enkel besluit trekken : een diepgaande wijziging van onze beroepsstructuur op grondslag der specialisatie komt ons geenszins wenselijk voor. Want tot het uiterste doorgevoerd vernietigt zij het eeuwenoud begrip van de humanistische advocaat om het te vervangen door de idee van de advocaat-robot. Een raadsman voorzien van een uitgebreide juridische kennis te zamen met een brede algemene cultuur zal meer dan eert ander in staat zijn de diepmenselijke verhoudingen te doordenken die zijn bijstand vereisen. Want de opdracht van de advocaat is juist in te grijpen in alle omstandigheden waar het lot van de mens op het spel staat, waar het gaat om zijn vrijheid en zijn vrijheden, vrijheid van gedachte, vrijheid van woord, vrijheid van pers, waar het gaat om zijn statuut of zijn patrimonium. Ook in de economie laat hij zich gelden, want bij betwistingen in dit domein worden hem ontzaglijke handels- of nijverheidsbelangen toevertrouwd. Wie zal betwisten dat een advocaat bij het vrijwaren van al deze hogere waarden slechts zijn man zal kunnen staan, indien hij zich door geen enkele specialisatie oogkleppen heeft laten aanbinden.

In het « Journal des Tribunaux » van 23 April 1950, lees ik volgende treffende woorden van Mter Jean Thevenet : « Nous voudrions cependant souligner avec force la nécessité pour l'avocat, plus que jamais et par tous les moyens, de développer sa connaissance des êtres et des choses, sa culture. Jamais, l'avocat n'atteindra les cimes de sa profession s'il n'ajoute à sa formation professionnelle pure, la recherche constante d'une grande culture générale; jamais il ne se maintiendra dans une sphère de rayonnement intellectuel valable. En dépit de l'accablement des sources d'information et de la documentation de notre temps, cette quête de la culture aide au relèvement de la morale, en même temps qu'au relèvement de la discipline dont nous avons tant besoin ».

Daarom wil het mij voorkomen dat de specialisatie een dodelijke slag zou toebrengen aan talloze waarden die ten allen tijde zowel de essentie als het sieraad van ons beroep hebben uitgemaakt.

* * *

Ik verontschuldig mij zo laattijdig tot het onderwerp zelf van dit verslag te zijn gekomen; zegge de vraag die mij werd gesteld nopens de toekomst der specialisatie. Wat hieraan is voorgegaan zal mij echter toelaten kort te zijn.

Is de specialisatie van dien aard dat zij ruimere perspectieven biedt aan de jongeren onder ons, want als men van toekomst spreekt, zijn zij het wel, dunkt me, die men voor de geest heeft. En zonder twijfel zien vele jonge advocaten in haar een redding uit de huidige crisis.

Met een zeer betrekkelijk succes hebben de Duitse Balies, die rond het jaar 1923 en volgende een nog somberder crisis doormaakten dan de onze thans, de specialisatie aangedurfd. Met, naar mijn gevoelen, als gevolg een fatale mislukking. De specialisatie bewerkt immers geen vermeerdering van het aantal zaken, maar beïnvloedt slechts de wijze van hun verdeling tussen de verschillende advocaten. Om die goede reden trouwens won, met de opkomst van de idee der specialistie, de neiging veld het aantal advocaten op initiatief van hogerhand te beperken. Wij kunnen ons, meen ik, niet voorstellen, en ik ben er gelukkig

om, dat er zich in de schoot van het meest vrije beroep een andere dan een spontane selectie zou voltrekken.

Het onderwerp dat ons ter harte gaat werd in Holland, waar de specialisatie vlug om zich heen grijpt binnen het kader van zeer uitgebreide verenigingen, voorgelegd aan de jaarlijkse algemene vergadering van de Nederlandse advocatenvereniging op 3 December 1932. Met een bijvoëgsel evenwel want de kwestie op de dagorde vastgelegd vermeldde: « Specialisatie en Uitbreiding van het Arbeidsveld », hetgeen er op wijst dat deze beide begrippen samenhangen en dat het eerste zonder het tweede veel van zijn belang verliest.

Welnu, tot besluit van hun onderzoek, bevestigden de twee verslaggevers, de HH. H. A. E. Modderman en E. F. B. Bonjer, dat geen enkele specialisatie op zich zelve toeliet de advocaat een waardige levensstandaard te verzekeren indien hij niet tezelfdertijd een lopende algemene praktijk onderhoudt. Dit besluit, dat na 18 jaar nog samenvalt met hetgene waartoe ik zelf gekomen ben, toont aan dat ondanks de onophoudelijke woekering der wetgeving sinds 1932, aan de specialisatie geen bijzondere toekomst is weggelegd. Meer nog de besluiten van mijn geachte Hollandse confraters tonen aan dat in Nederland een toestand heerst die kennelijk met de onze overeenkomt. De specialisatie, verzekerden deze verslaggevers, pertinent, biedt aan de geneesheer veel meer mogelijkheid dan aan de advocaat, vermits het aantal zieken inderdaad met dit der mensen ongeveer overeenkomt, terwijl het beroep dat men op een advocaat doet altijd van omzeggens uitzonderlijke aard is. Daarenboven is de specialisatie slechts leefbaar in de schoot van grote balies; voor een kantonsadvocaat, wiens actiesfeer juist rond een tweederangsrechtbank is gelegen, heeft een specialiteit geen de minste betekenis. Verre van een oplossing te zijn voor de dringende problemen van het ogenblik, is de specialisatie ons niets anders dan het teken van voorspoedige jaren: zij spruit voort uit een overvloed van goede zaken, maar zij verwekt geenszins zelf die overvloed.

Men deelt mij nu mee dan de Conférence du Jeune Barreau te Brussel de specialisatie in de maritieme branche ten warmste aanbeveelt. De reden daarvan is mij onbekend en ik zou het mij ten kwade duiden deze geestdrift te bekoelen. Ik meen echter te moeten vaststellen dat de vooruitzichten in deze tak aan de Balie te Antwerpen zulke illusies geenszins wettingen.

Vijf of zes grote cabinetten uit de stad slorpen al de zaken op, met betrekking op de zeevaart en de handel van de haven van Antwerpen. De term « aristocratie » die ik in dit opzicht reeds vooruitgezet heb, sluit ook de idee van « Caste » in. In de laatste twintig jaar zijn weinig Antwerpse advocaten erin geslaagd nieuwe maritieme cabinetten op te richten. Velen onder hen zelfs, die zich als medewerkers van een maritiem advocaat als uitstekende practici van het zeerecht hadden doen gelden en die daarenboven soms zeer opgemerkte studies over deze wetenschap hadden gepubliceerd, zagen er totaal van af deze soort zaken te pleiten, eenvoudig omdat zij hun faam en gunst bij de cliënten hadden overschat, wanneer zij meenden een eigen onafhankelijke praktijk te kunnen op touw zetten. Nu de maritieme zaken sterk in getal verminderen — feit waarvan de oorzaken voornamelijk zijn: de bouw van de Kruisschans, die het aantal aanvaringen aanzienlijk verminderd heeft, de compromis-clausules die Londense scheidsrechters aanstellen en de

weerslag van de algemene economische conjunctuur op het havenverkeer — zijn de kansen der jongeren nog aanmerkelijk verminderd.

* * *

Beschouwd van uit het zuiver zakelijk standpunt, dat ik nu inneem, schijnt de specialisatie geenszins van aard in de toekomst een meer belangrijke rol te spelen dan heden ten dage. Moet men uit dit pessimistisch besluit afleiden dat verschillende argumenten, die door voorstanders van de specialisatie worden voorgebracht, volledig waardeloos zijn?

Misschien kan men beweren dat jonge advocaten dank zij de specialisatie zich vlugger aan een cliënteel opdringen, die hun door bijzondere omstandigheden bereikbaar voorkomt? Zekere specialisaties zijn bovendien zeer winstgevend alhoewel zij op zichzelf ontoereikend zijn om de levensstandaard van een advocaat te verzekeren. Ook is zij misschien wel een factor van stabiliteit in het cabinet: de zekerheid van omzeggens op een vaste cliënteel te kunnen rekenen, stelt een garantie daar tegen de wisselvalligheden van het ogenblik. Ik meen nochtans dat geen enkel van deze argumenten van aard is om op te wegen tegen de bezwaren die ik zoëven deed gelden.

* * *

Tot slot van mijn verslag wil ik nog enkele toekomstige kwesties onderzoeken.

In de eerste plaats kan men zich afvragen of het hoort dat een advocaat-specialist zich aan zijn cliënteel als dusdanig bekend maakt? In andere woorden mag de specialist zijn specialiteit op zijn plaat en op zijn briefpapier vermelden, de enige publiciteitsvormen die bij ons toegelaten zijn? Waarom zou de advocaat niet zoals de geneesheer van deze kleine reclame-middelen mogen gebruik maken om het publiek in te lichten over zijn voorkeur. Mijns inziens echter stelt zich deze kwestie verschillend voor de advocaat en voor de dokter. De geneesheer oefent zijn specialiteit uit als een hermetisch gesloten praktijk, omdat het aantal lijders aan hart, maag, ogen of ademhalingsorganen zo ontstellend groot is dat het aan een aantal specialisten een ruim bestaan verzekert. Wanneer de dokter dus een exclusieve specialiteit uitoefent, spreekt het vanzelf dat hij bij zijn cliënteel alle dubbelzinnigheid voorkomt nopens de aard van zijn praktijk. Nu weten wij dat bij ons de stukken anders liggen; nog ongeacht het feit dat ons beroep meer dan het hunne van traditie uit, zelfs de meest discrete vormen van publiciteit weert, meen ik dat van zuiver praktisch standpunt beschouwd, zulke vrijmoedigheid niet wenselijk zou zijn. De specialist loopt gevaar te strikt op zijn woord te worden genomen, en aldus een cliënteel te verliezen, die hij niet missen kan. Anderzijds zouden de niet-specialisten zich benadeeld kunnen achten, daar hun een aantal zaken zouden ontaan, die zij met evenveel succes zouden kunnen behandelen. Tenslotte zou een onjuiste vermelding van de specialiteit op naamplaat en briefpapier een werkelijk misbruik van vertrouwen ten opzichte der cliënten uitmaken. En daarmee komt terstond een delicaat probleem aan de orde: wie zou het toekomen de advocaat-specialist als dusdanig te erkennen. En wat zou het criterium zijn? Want het valt niet te loochenen dat welk ook het hoog zedelijk gezag der Tuchtraden moge wezen, het uiterst gevaarlijk zou zijn advocaten op te dragen de bekwaamheid van huns gelijken te beoordelen. De weg zou openliggen naar vergissing, willekeur, onrechtvaardigheid, wedijver, rancune. Ten titel van inlichting, laat ik U ter overweging de Duitse wet van 1930 nopens de

toelatingsvoorwaarden ter uitoefening van een specialiteit.

1. Men mag zich slechts voor bepaalde Fachgebiete als specialist bekend maken. Voorlopig zijn als Fachgebiete aangewezen het belastingsrecht, het octrooi-, auteurs- en merkenrecht, het staats- en administratief recht, het buitenlandse recht en het arbeidsrecht. De Ausschusz kan nog meer Fachgebiete aanwijzen. Als zodanig is er reeds sprake van het verkeersrecht.

2. Men moet minstens vijf jaar als advocaat ingeschreven zijn geweest. Voor de bekendmaking is verder toestemming van het Bestuur der Anwaltskammer nodig, welke kan worden geweigerd, wanneer dit bestuur niet de overtuiging heeft van de geschiktheid van de aanvrager.

3. De bekendmaking geschiedt door aan de aanduiding Rechtsanwalt toe te voegen: « Fachanwalt für (volgt het Fach) », met dien verstande, dat bij keuze van het Fachgebiet Auslandsrecht de namen der betreffende landen moeten worden aangegeven.

4. De bekendmaking mag slechts voor één Fachgebiet geschieden (behoudens dat de Ausschusz de combinatie van hoogstens twee Fachgebiete mag toestaan). Associatie van de Fachanwälte is slechts geoorloofd met Nicht-Fachanwälte of met Fachanwälte op hetzelfde Fachgebiet. (1)

U zult met mij erkennen dat deze ervaring te veel risico's inhoudt om bij ons te worden beproefd en om onze opvatting van de advocaat niet voor het hoofd te stoten.

* * *

De voorwaarden tot uitoefening van ons beroep hebben in België slechts een enkele recente wijziging ondergaan; de stichting der advocatenassociaties, die in Brussel werden toegelaten sedert enkele jaren en kort nadien te Antwerpen en die aan de meest strikte regels onderworpen zijn. Deze ervaring kan stellig in verband gebracht worden met het vraagstuk der specialisatie daar het zonder twijfel is dat de associatie de individuele specialisatie benadert.

Degenen die ingenomen zijn met Amerikaanse methodes, modernisme, rationele en misschien naar mijn gevoel weinig redelijke werkindeling, zullen de stichting van advocatenassociaties zeker toejuichen. Van dit systeem bestaan er in België geen of amper enkele voorbeelden, maar in Holland is het zo zeer verspreid dat zelfs verenigingen van 5 à 6 advocaten volstrekt geen uitzondering zijn. Ik meen me niet te vergissen wanneer ik beweer dat dergelijke methodes noodzakelijkerwijze tot commercialisering van de cabinetten moet leiden. Deze associaties zijn in Holland in werkelijkheid zeer vlug een soort van burgerlijke vennootschap geworden. Het leidt er toe dat zelfs bedragen worden betaald om in de vennootschap te kunnen treden.

Wanneer men weet dat de cliënteel van de advocaat

(1) Praeadvies van Mr. E. F. Bonjer voor de jaarlijkse algemene vergadering der Nederlandse Advokatenvereniging in 1932 — Advokatenblad, Jaargang 1932.

van oudsher steeds onafstaanbaar geweest is, omdat het een zaak betreft die buiten de handel ligt, kan men zich duidelijk voorstellen welke verkeerde weg ingeslagen werd met het stelsel der associatie. Aldus wordt ook de juridische aard « intuitu personae » van de band die ons met de client verbindt, bedreigd, want de advocaat verdwijnt achter de vereniging, die zich als dusdanig aan het publiek voorstelt, weliswaar verdringt een naam al de andere in de vereniging nl. deze van de leidende figuur, de advocaat met grote faam. Het is juist daar dat het gevaar ligt. Terwijl bij ons de advocaat op zijn medewerker leiding en toezicht uitoefent, wordt de cliënt in Holland die Mter X. wil raadplegen en onbewust bij Mter Y. terecht komt, die als geassocieerde optreedt, en ook als dominus litis, in zijn vertrouwen deerlijk bedrogen, daar de naam van Mter X. louter heeft gediend als uithangbord. Is het trouwens mogelijk nog van een band « intuitu personae » te spreken, indien men niet eens van tevoren weet, wie zijn raadsman zal zijn.

* * *

Tenslotte vraagt nog een enkel punt onze aandacht. Bestaat er geen kans dat de toekomst der specialisatie aanlokkelijker zou zijn indien men het werkterrein van de advocaat zelf kon verruimen? Deze kwestie werd, zoals U zich herinnert, in 1932 aan de Hollandse verslaggevers onderworpen en is voor ons eigenlijk van minder belang. De zeer gedocumenteerde artikelen die in het tijdschrift « Het Advocatenblad » zijn verschenen, stellen in Nederland een onhoudbare toestand aan de kaak. De mededinging van deurwaarders, zaakwaarnemers en allerlei juridische raadgevers, waaronder de Hollandse advocaten hebben te lijden, is hier eenvoudig niet in dezelfde mate denkbaar.

Algemeen gesproken kan men zich afvragen of het niet zou passen de advocaat het monopolie van raadgeving toe te kennen, hetgeen er minstens toe zou leiden de fiscale raadgevers te verwijderen. Weliswaar zou de Fiscale branche voor vele advocaten zonder twijfel een zeer winstgevende specialiteit kunnen uitmaken, ik meen echter dat de taak van de advocaat niet gelegen is in het opstellen van belastingsverklaringen, noch in het pleiten voor controleurs. Men zou ons maar al te ras verwijten de medeplichtigen te zijn van belastingsontduikers en wij zouden er onze waardigheid bij inboeten door aldus al te dicht de handelaarswereld te benaderen. Trouwens de fiscale experts zijn meestal ook rekenplichtigen die zich met veel bereepsernst van hun taak kwijten zodat men waarlijk niet inziet waarom men hen zou vervangen.

Inmiddels ben ik daarmee aan het slot van mijn verslag. Zonder twijfel zal men mij een overdreven conservatisme verwijten. Ik geloof evenwel dat ik er mij op toegelegd heb objectief te blijven. Ik weet dat de huidige regeling verre van ideaal is maar ik ben er tevens van overtuigd dat het gevaarlijk zou zijn aan een oude maar nog stevige instelling te raken om er wijzigingen aan toe te brengen, waarvan de gevolgen moeilijk zouden te overzien zijn.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 3 Juli 1950.

Voorzitter : M. de Cocquéau des Mottes.
Raadsheer-Verslaggever : M. Van der Meersch.
Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Aansprakelijkheid op grond van art. 1384, lid 3, B.W. — Vereisten daartoe.

De eigenaar van een gespan, dat op het ogenblik van het ongeval bestuurd werd door een derde, is niet op grond van zijn eigendomsrecht zonder meer aansprakelijk krachtens art. 1348, lid 3, B.W.

Vereist is, dat de eigenaar van het gespan de bestuurder daarvan heeft aangesteld en laatstgenoemde in een verhouding van ondergeschiktheid tot de eigenaar staat.

De aanwezigheid dezer vereisten moet uit het veroordelend vonnis blijken.

Van den Berghe H. t/ Plavsic, Casaer en cs.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen door het Hof van Beroep te Gent op 7 Februari 1950;

Over de twee middelen :

Het eerste : schending van de artikelen 97 der Grondwet, 1101, 1108, 1134, 1169, 1315, 1382 en 1384 van het Burgerlijk Wetboek, doordat het bestreden arrest eiser burgerlijk aansprakelijk verklaart voor Broeckaert, om reden «dat het paard en de sulky eigendom waren van VandenBerghe; dat Broeckaert blijkbaar door Vanden Berghe of door diens zoon gelast was het paard en de sulky naar de plaats te leiden, waar de zoon Vanden Berghe aan een wedren deelnam en ze naar huis te brengen; dat het onverschillig is of hij daarvoor, ja dan neen, werd betaald ofwel zich zelf voorgesteld had, omdat hij zulks graag deed; dat Vanden Berghe alleszins het recht had aan Broeckaert onderrichtingen te geven» — zulks terwijl de toepassing van art. 1384 van het Burgerlijk Wetboek de aanstelling door de burgerlijk aansprakelijke, de keuze of ten minste de aanstelling van de aangestelde veronderstelt — en terwijl;

1. Het feit, dat het door Broeckaert gedreven paard en sulky eigendom van eiser waren, diens burgerlijke aansprakelijkheid voor de daden van Broeckaert niet medebrengt;

2. Het feit zelf dat aan Broeckaert door eisers zoon gelast zou geweest zijn het paard en de sulky te drijven, de aansprakelijkheid van Vanden Berghe niet medebrengen zou;

3. De twijfel nopens de door eiser of door zijn zoon gegeven last de veroordeling van eiser als burgerlijk aansprakelijk belette;

4. Het feit dat Vanden Berghe alleszins het recht had aan Broeckaert onderrichtingen te geven, de burgerlijke aansprakelijkheid niet kan medebrengen, tenzij vastgesteld werd (wat door het Hof niet gedaan werd) dat het in hoedanigheid van aansteller was, dat Vanden Berghe dit recht bezat, en niet in hoedanigheid van eigenaar van het gespan;

Het tweede : schending van de artikelen 1101, 1134, 1384 van het Burgerlijk Wetboek en van artikel 97 der

Grondwet, doordat het bestreden arrest eiser burgerlijk aansprakelijk verklaart voor Broeckaert en deze als zijn ondergeschikte beschouwt, zonder vast te stellen dat eiser hem gekozen had, noch dat Broeckaert handelende onder eisers gezag en toezicht, met macht hem bevelen te geven tengevolge van een overeenkomst, en verklaart «dat het onverschillig is of hij (Broeckaert) daartoe (om het gespan te drijven), ja dan neen, werd betaald of zich zelf voorgesteld had omdat hij zulks graag deed», aldus aannemend dat een aanstelling uit een loutere toelating of uit een loutere ter beschikkingstelling kan voortspruiten, — terwijl een aanstelling veronderstelt de keuze van de ondergeschikte door de aansteller, veronderstelt het bestaan van een band van ondergeschiktheid, tengevolge van een overeenkomst, waaraan de aansteller het recht zou ontleenen om bevelen te geven;

Overwegende dat, tot staving van de beslissing waarbij het aanlegger op grond van artikel 1384, derde alinea, van het Burgerlijk Wetboek, burgerlijk verantwoordelijk verklaart voor de schadelijke gevolgen van het ongeval, dat door betichte Broeckaert werd veroorzaakt, het bestreden arrest zich er bij beperkt aan te stippen «dat aan Broeckaert blijkbaar door Vanden Berghe of door diens zoon gelast was geworden het paard en de sulky naar de plaats te leiden, waar de zoon Vanden Berghe aan een wedren deelnam om ze naar huis te brengen»;

Overwegende dat de toepassing van hogervermelde wetsbepaling onder andere onderstelt het bestaan van een band van aanstelling tussen de dader van de schade en de burgerlijk verantwoordelijk verklaarde persoon;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest niet met zekerheid kan worden uitgemaakt of, naar het oordeel van het Hof van Beroep, aanlegger burgerlijk verantwoordelijk wordt verklaard omdat hij zelf Broeckaert zou hebben uitgekozen of aangenomen om zijn paard en sulky te besturen, ofwel omdat Broeckaert daartoe aangesteld werd door aanleggers zoon, handelend in opdracht van zijn vader, ofwel of het Hof van Beroep de mening is toegedaan dat aanlegger voor de handeling van de betichte verantwoordelijk kan worden verklaard zelfs in geval de zoon Vanden Berghe voor zijn eigen rekening was opgetreden;

Overwegende dat de redenen van het bestreden arrest derhalve dubbelzinnig zijn en het Hof in de onmogelijkheid stellen zijn toezicht uit te oefenen betreffende de wettelijkheid der gewezen beslissing.

Om die redenen :

Verbreekt het arrest waar het aanlegger burgerlijk verantwoordelijk heeft verklaard voor de kosten der publieke vordering en waar het, uitspraak doende betreffende de burgerlijke vorderingen, aanlegger solidaair met Broeckaert heeft veroordeeld tot betaling van schadevergoeding aan de burgerlijke partijen en tot de kosten der burgerlijke vorderingen;

Beveelt dat het onderhavig arrest zal worden overgeschreven op de registers van het Hof van Beroep te Gent en dat melding ervan zal gemaakt worden op de rand der gedeeltelijk vernietigde beslissing.

Veroordeelt de burgerlijke partijen Plavsic, Christiaens, Deleener en Vasaer elk tot 1/4 der kosten.

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer — 8 Juni 1950.

Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. Bail.

Advocaat-Generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Kleine nalatenschappen. — Betekenis van het woord « woning » in art. 4, lid 1 van de wet van 16 Mei 1900.

Bij gebrek aan wettelijke bepaling moet het woord « woning » in het eerste lid van art. 4 van de wet van 16 Mei 1900 op de erfregeling van de kleine nalatenschappen, worden verstaan in zijn gebruikelijke betekenis van het goed, waarvan een persoon zijn verblijfplaats maakt, waar hij woont en logeert.

Doordat het bestreden vonnis een behoorlijke staat van onderhoud en van bewoonbaarheid heeft geëist voor het zijn van « woning », heeft het aan het woord een betekenis toegekend, die het in de gewone taal niet heeft en dienvolgens art. 4 van de wet van 16 Mei 1900 geschonden.

Férier, Pierre t/ Consorten Férier.

Gelet op het vonnis, de 23 November 1948 gewezen door de vrederechter van het kanton Nijvel;

Over het eerste middel :

Schending van de artikelen 4, in het bijzonder lid 1 der wet van 16 Mei 1900 tot wijziging van de erfregeling van de kleine nalatenschappen en 97 der Grondwet, doordat, daar vaststaat dat de aanlegger de litigieuze ruimten betrok tijdens het overlijden van zijn moeder, het bestreden vonnis zijn verzoek tot overneming van de hand wijst om de reden dat wat in casu de familiehaard uitmaakte bijna gans verdwenen is; dat wat er van overblijft wankelend is en bestemd om afgebroken te worden; dat de schuur, welke als fabriek gediend heeft en overigens nog aldus gekaastroerd is, niet kan aangezien worden als familiehaard; dat de tot schatting der goederen aangestelde deskundige erkent dat zij slechts nog de waarde hebben van een bouwgrond; dat wat de aanlegger wil bekomen geheel vreemd is aan het doel van de wet, te weten het behoud van de familiehaard;

zulks terwijl, van het ogenblik af waarop de litigieuze goederen betrokken en bewoond waren door de aanlegger tijdens het overlijden, het recht tot de overneming hem moest toegekend worden, zonder dat men letten mocht op de staat der goederen op het ogenblik waarop het recht tot overneming wordt uitgeoefend, noch zelfs op het ogenblik van het opvallen van de erfenis (schending van artikel 4 der wet van 16 Mei 1900), dat in alle onderstelling, het vonnis niet kan aangezien worden als wettelijk gemotiveerd, daar het niet heeft bepaald of het gelet heeft op de staat van de goederen op het ogenblik van het opvallen van de erfenis of op het ogenblik waarop het recht om de overneming te verzoeken uitgeoefend werd (schending van artikel 97 der grondwet);

Overwegende dat, na er op gewezen te hebben dat de aanlegger tijdens het overlijden van zijn moeder de goederen «betrok», het bestreden vonnis onderzoekt of de litigieuze plaatsen «de woning» uitmaken in de door de wetgever bedoelde zin;

Overwegende dat bij gebrek aan wettelijk bepaling het woord « woning » in zijn gebruikelijke zin moet opgevat worden en betekent het goed, waarvan een per-

soon zijn verblijfplaats maakt, waar hij woont en logeert;

Overwegende dat de bestreden beslissing aan het woord woning de zin geeft van een « familiehaard » en weigert het litigieuze onroerend goed aan te zien als dergelijke haard uitmakend, om reden van zijn staat van bouwvalligheid en van gedeeltelijke vernieling;

Overwegende dat, door een betamelijke staat van onderhoud en van bewoonbaarheid te vereisen opdat er « woning » zou zijn, het bestreden vonnis aan dit woord een betekenis geeft, welke het niet heeft in de gewone taal en dienvolgens artikel 4 der wet van 16 Mei 1900 schendt;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat onderhavig arrest zal overgeschreven worden op de registers van het vrederechter te Nijvel en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerders tot de kosten;

Verwijst de zaak naar de vrederechter van het kanton Waver.

RAAD VAN STATE

4de Kamer. — 3 April 1950.

Voorzitter : M. Vranckx (verslaggever).

Raadsheren : MM. Mast en Buch.

1. **Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Uiteenzetting van feiten en middelen. — Inroepen van overmacht i.v.m. te late aangifte van verouderde banknoten (B.W. 6-10-1944 en B.W. 11-10-1944).**
2. **Muntsaneringsmaatregelen 1944. — Laattijdige aangifte van verouderde banknoten. — Weigering van Minister het verzoek te behandelen op grond van B.W. van 11-10-1944. — Machtoverschrijding.**

1. *Voldoet aan de vereisten van artikel 2, 2°, van de Procedure -Regeling (B.R. 23.8.1948), het verzoekschrift, waarbij, tot nietigverklaring van een beslissing, houdende afwijzing van een verzoek tot regularisatie van te late aangifte van oude banknoten, het geval van overmacht wordt ingeroepen dat verzoeker belet heeft eerder aangifte te doen.*

Aldus bestrijdt verzoeker de beslissing omdat zij getroffen werd op grond van de B.W. van 6.10.1944 zonder rekening te houden met de aanvullende B.W. van 11.10.1944.

2. *De beslissing van de Minister van Financiën, waarbij de neerlegging van banknoten van het verouderde type geweigerd wordt, is een administratieve beslissing, die vatbaar is voor nietigverklaring door de Raad van State op grond van artikel 9 der wet van 23 December 1946. Wordt niet aanvaard, de bewering als zou het verzoek tot nietigverklaring van zulke beslissing in werkelijkheid strekken tot erkenning van een civiel recht en aldus krachtens artikel 92 der Grondwet onder de bevoegdheid van de gewone rechtbanken ressorteren.*

Wanneer de Minister van Financiën de toelating tot aangifte en nederlegging van verouderde banknoten heeft geweigerd omdat het hem « niet mogelijk is nog aanvragen tot laattijdige aangifte te regulariseren, welke ook de ingeroepen redenen mochten zijn », heeft hij klaarblijkelijk geen rekening gehouden met de bepaling der B.W. van 11.10.

1944 waarbij hij gemachtigd wordt de bij de B.W. van 6.10.1944 niet bepaalde gevallen te regelen.

Door aldus te weigeren de vraag van verzoeker te behandelen op grond van de bepaling der B.W. van 11.10.1944, heeft hij een recht van verzoeker gekrenkt en een machtsverschrijding begaan.

De bedoelde ministeriële beslissing wordt derhalve vernietigd.

Audenaert t/ Belgische Staat (Minister v. Financiën).

Gezien het verzoekschrift d.d. 8 Maart 1949;

Overwegende dat het verzoek strekt tot de nietigverklaring van de beslissing d.d. 24 Januari 1949 van de Minister van Financiën, waarbij het verzoek van aanlegger tot de regularisatie van de laattijdige aangifte van banknoten van het verouderde type afgevoerd werd;

Overwegende dat de tegenpartij aanvoert dat het verzoek niet ontvankelijk is wegens gebrek in de vorm, daar verzoeker geen middel inbrengt tot staving van het bestaan van een der bij artikel 9 van de wet van 23 December 1946 bepaalde voorwaarden; dat echter verzoeker als rechtsmiddel het geval van overmacht inroep, dat hem belet heeft eerder aangifte te doen; dat hij aldus de beslissing bestrijdt omdat zij getroffen werd op grond van de besluitwet van 6 October 1944 betreffende de biljetten van de Nationale Bank van België en de gelddeposito's in landsmunt, zonder rekening te houden met de besluitwet van 11 October 1944, die deze van 6 October 1944 aanvult; dat aldus aan de vereisten van artikel 2, 2°, van het besluit van de Regent van 23 Augustus 1948 werd voldaan;

Overwegende dat de tegenpartij inroep « dat de aanvraag in werkelijkheid tot de erkenning strekt van een civiel recht, te weten het recht om, met deze banknoten, zich een rekening te doen openen om over deze rekening, in hoedanigheid van meester en eigenaar, binnen de perken van de vigerende wetten te beschikken »; dat volgens haar zulke aanvraag op grond van artikel 92 van de Grondwet onder de bevoegdheid van de gewone rechtbanken ressorteert en bijgevolg niet ontvankelijk is;

Overwegende dat het verzoek enkel strekt tot de nietigverklaring van de beslissing van de Minister, waarbij de neerlegging van banknoten van het verouderde type geweigerd wordt; dat, op grond van art. 9 van de wet van 23 December 1946, de Raad van State bevoegd is om uitspraak te doen over het beroep tot nietigverklaring van administratieve beslissingen;

Overwegende dat, door de bestreden beslissing, de Minister de toelating tot aangifte en neerlegging van de bedoelde banknoten weigerde om reden dat het hem « niet mogelijk is nog aanvragen tot laattijdige aangifte te regulariseren, welke ook de ingeroepen redenen mochten zijn »; dat de Minister klaarblijkelijk geen rekening heeft gehouden met de bepaling van de besluitwet van 11 October 1944 tot aanvulling van deze van 6 October 1944 betreffende de biljetten van de Nationale Bank van België en de gelddeposito's in landsmunt, waarbij hij gemachtigd wordt de bij de besluitwet van 6 October 1944 niet bepaalde gevallen te regelen; dat deze bepaling als doel heeft, luidens het verslag dat aan de besluitwet van 11 October 1944 voorafgaat, een regeling te treffen voor de bijzondere gevallen waarvan het aantal en de verscheidenheid elke oplossing door middel van de wetsbepalingen uitsluiten; dat de Minister, door te weigeren de vraag

van verzoeker te behandelen op grond van de bepaling van de besluitwet van 11 October 1944, een recht van verzoeker heeft gekrenkt en aldus een machtsverschrijding heeft begaan,

BESLUIT :

Artikel 1. — De ministeriële beslissing van 24 Januari 1949 wordt vernietigd.

Artikel 2. — De betaling van het recht van driehonderd frank, wegens kosten, valt ten laste van de tegenpartij.

.....

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 5 Juni 1950.

Voorzitter : M. Thienpont.

Raadsheren : MM. Van Wetter en Belpaire.

O. M. : M. Matthys, Subst. Procureur-Generaal.

1. Scheiding van goederen en wettelijke ontzetting. — Ontvankelijkheid van een vordering tot scheiding van goederen, door de vrouw gericht tegen haar wettelijk ontzette echtgenoot.
2. Vonnis. — Nietigheid van vonnis wegens het daaruit niet blijken van de regelmatigheid der samenstelling van de rechtbank.

1. De vordering van een vrouw tot scheiding van goederen, gericht tegen haar ingevolge een strafrechtelijke veroordeling wettelijk ontzette echtgenoot is ontvankelijk.

De ontzette echtgenoot kan persoonlijk, buiten elke vertegenwoordiging door zijn curator, in rechte staan, omdat de scheiding van goederen niet bloot materiële belangen, ten aanzien waarvan de vertegenwoordiging door de curator vereist is, doch tevens louter zedelijke en naar hun aard persoonlijke belangen van de echtgenoot betreft, nl. wegens de gevolgen, die zij heeft op de rechtsonbekwaamheid van de vrouw, die alhoewel voorlopig opgeheven krachtens art. 222, 2° B.W. opnieuw zal bestaan na afloop van de straffijd van de man.

2. Indien de regelmatigheid van de samenstelling van een rechtscollege niet blijkt uit het door dat college gewezen vonnis zelf, eventueel aangevuld door vermeldingen in het zittingsblad, moet zij geacht worden niet vast te staan en is het vonnis nietig.

Tollens t./ C.O.O. Kortrijk, De Meyere, Goethals en Dienst van het Sequester.

Overwegende dat, alhoewel behoorlijk opgeroepen, De Meyere Arthur en Goethals Adiel geen pleitbezorger hebben gesteld;

Dat harerzijds de geïntimeerde commissie voor openbare onderstand niet heeft geconcludeerd;

Overwegende dat appellante, oorspronkelijke eiseres tot scheiding van goederen, regelmatig hoger beroep heeft ingesteld tegen alle de vóór de eerste rechter in zake zijnde partijen, zijnde haar echtgenoot, De Meyere Arthur, de Dienst van het Sequester, belast met het beheer van zijn goederen, geroepen ten einde te zijner aanzien het te wijzen vonnis gemeen en bindend te horen verklaren alsmede de tussenkomende schuldeiseres van de echtgenoot, de Commissie voor openbare onderstand te Kortrijk;

Dat wegens de verandering van staat van geïntimeerde echtgenoot, nl. zijn wettelijke ontzetting, ingetreden nadat de akte van hoger beroep hem reeds was betekend, appellante ook regelmatig zijn curator ad hoc, Goethals Adiel, in zake heeft geroepen tot hervatting van het geding;

Overwegende dat in strijd met de conclusie van het openbaar ministerie moet worden aangenomen, dat het hoger beroep, voor zover het is gericht tegen de geïntimeerde echtgenoot, niet-ontvankelijk is geworden tengevolge van zijn latere ontzetting;

Dat die echtgenoot trouwens persoonlijk, buiten elke vertegenwoordiging door zijn curator, in het geding moet worden behouden, omdat de scheiding van goederen niet enkel louter materiële belangen, ten aanzien van welke de vertegenwoordiging door de curator is vereist, doch tevens zuiver zedelijke en uit hun aard zelf persoonlijke belangen van de echtgenoot betreft, nl. wegens de gevolgen die zij heeft op de rechtsonbekwaamheid van de vrouw, die, alhoewel thans opgeheven krachtens artikel 222-2° van het Burgerlijk Wetboek, opnieuw zal bestaan na de straffijd van de man;

Overwegende dat het bestreden vonnis werd gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk, samengesteld uit haar voorzitter en een rechter, alsmede uit: « P. Roose, advocaat dd. rechter bij art. 203 wet 18 Juni 1869 »;

Dat dit vonnis nietig is als zijnde strijdig met van openbare orde zijnde bepalingen van de wetten betreffende de rechterlijke inrichting en, nl. degene rakende de samenstelling van de rechtbanken van eerste aanleg;

Dat de regelmatigheid van de samenstelling van een rechtscollege blijken moet uit de vaststellingen van zijn vonnis zelf, — desvoorkomend aangevuld door die van het zittingsblad, doch waarvan in zake geen uittreksel wordt overgelegd, — derwijze dat de niet vastgestelde feiten of omstandigheden, die de wettelijke vereisten uitmaken, voor onbestaande moeten worden gehouden;

Dat de uitgifte van het bestreden vonnis niet doet blijken: 1°) dat de Heer Roose Belg is; 2°) dat hij ten minste 25 jaar oud is; 3°) dat hij behoort tot de Balie van Kortrijk en 4°) dat de orde der tabel van die Balie werd inachtgenomen voor zijn aanduiding om de rechtbank aan te vullen;

... (het overige zonder belang).

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Kort Geding. — 28 Juni 1950.

Voorzitter: M. Anthonis.

Advocaten: Mrs. Scruel en Mertens.

Kort Geding. — Ontvankelijkheid van een verzoek tot benoeming van een deskundige?

Het verzoek tot benoeming van een deskundige is niet onvankelijk, wanneer tussen partijen geen enkele rechtsband bestaat.

Duflot t/ Stad Antwerpen.

Aangezien de gevraagde aanstelling van een deskundige niet kan toegestaan worden, daar er tussen aanlegger en de Stad Antwerpen geen rechtsband bestaat;

Aangezien inderdaad de aanbesteding is gebeurd

in het openbaar en aanlegger zich heeft laten opbieden door een ander kermiskramer, aan wie bedoelde staanplaatsen ten slotte is gegund, omdat hij het hoogste bod deed;

Aangezien aanlegger volkomen ten onrechte beweert, dat de persoon aan wie de staanplaats werd gegund, niet in de materiële mogelijkheid verkeerde om aan de bestekvoorwaarden te voldoen en daarom de diensten van de Stad Antwerpen hem niet hadden mogen laten deelnemen aan de aanbesteding;

Aangezien, al had bedoelde persoon bij het in bezit nemen van de hem toegewezen plaats de bestekvoorwaarden niet nageleefd, de Stad en zij alleen bevoegd was hieruit gevolgtrekkingen te maken, tot dewelke zij gerechtigd was, maar zij bij de aanbesteding zeker niet gerechtigd was te beslissen, dat een der bidders later bij het in bezit nemen van de staanplaats de op zich genomen verplichtingen niet zou naleven;

Aangezien hieruit genoegzaam volgt, dat aanlegger tegenover de Stad Antwerpen geen enkel recht heeft, dat er tevens tussen hem en de Stad Antwerpen geen rechtsband is tot stand gekomen en bijgevolg de vordering als niet ontvankelijk moet verworpen worden;

Om deze redenen:

Zeggen voor recht dat de eis van aanlegger niet ontvankelijk is en als zodanig dient verworpen te worden. Veroordelen aanlegger in de kosten van het geding.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

1e Kamer. — 4 Januari 1950.

Voorzitter: M. Steyaert.

Rechters: MM. Van Hove en Noest.

Advocaten: Mrs. J. Ronse en Van der Vorst (Antw.).

Aansprakelijkheid van de Staat. — Ongeval door militair in dienst veroorzaakt. — Orgaan van de Staat. — Dood van het slachtoffer. — Elementen der aan de nabestaanden te vergoeden schade.

De militair, handelend in de uitoefening van zijn dienst, blijft orgaan van de Staat, ook al heeft hij niet de weg gevolgd, die hem door zijn chef was voorgeschreven en zelfs een valse vergunningsbrief opgemaakt. Zijn fout bestaat juist hierin, dat hij de hem opgedragen taak onjuist heeft uitgevoerd. De Staat is derhalve rechtstreeks aansprakelijk voor de door bedoelde militair veroorzaakte schade.

Indien de ouders van het slachtoffer genoten van zijn beroepsinkomsten hebben zij recht op schadeloosstelling voor het derven daarvan; en wel in eigen naam, niet « jure hereditario ». Bij de bepaling van die schade moet rekening worden gehouden met de onderhoudskosten van het slachtoffer, de in de nabije toekomst te verwachten weddeverhogingen en de waarschijnlijkheid van een binnenkort te verwachten huwelijk.

De ouders van het slachtoffer hebben het recht vergoeding te vorderen van de door hen gemaakte begrafeniskosten, welke in overeenstemming zijn met de sociale positie van hun zoon en van zijn familie.

De minderjarige broeders en zusters van het slachtoffer hebben recht op schadevergoeding op

grond, dat zij de bijstand van hun broeder-onderwijzer moeten derven.

Meganck en consorten t/ Belgische Staat.

Overwegende dat op 27 April 1946, omstreeks achtien uur, onder de gemeente Zomergem, tussen het motorrijwiel, bestuurd door de sergeant-oorlogsvrijwilliger Van Craenenbroeck, en het motorrijwiel, bestuurd door André Meganck, rechtsvoorganger van eisers, een aanrijding plaats had, waarbij beide motorrijders om het leven kwamen;

Overwegende dat eisers, in eigen naam of in hoedanigheid, de eerste eiser meer bepaald handelende als hoofd van de huwelijksgemeenschap en als wettelijk beheerder over de goederen van zijn minderjarige kinderen, verweerder hebben aangesproken tot vergoeding van schade ter zake, dat Van Craenenbroeck op het ogenblik van het ongeval een orgaan was van de Staat, zodat de rechtstreekse verantwoordelijkheid van deze laatste in aanmerking komt;

I. Ten aanzien van de aansprakelijkheid.

Overwegende dat uit het strafrechtelijk onderzoek, dat onmiddellijk door de burgerlijke en door de militaire overheden ingesteld werd, vast is komen te staan, dat de schuld van het ongeval uitsluitend ligt bij de militaire motorrijder, die met een overdreven snelheid een bocht nam en doordat hij zijn stuur niet langer in de macht had, op zijn linkerwhegheft de hem tegemoetkomende burgerlijke motorrijder aanreed;

Overwegende dat verweerder deze feitelijke voorstelling niet betwist, doch opwerpt, dat hij in geen geval aansprakelijk kan worden gesteld voor de schadelijke gevolgen van het ongeval, daar Van Craenenbroeck niet als orgaan van de Staat handelde, immers hij opdracht had gekregen om van Middelkerke naar De Panne te rijden ten einde een motorrijwiel in orde te brengen en hij, in de plaats van dit te doen, naar Zomergem gereden was wegens persoonlijke aangelegenheden, na bovendien een valse vergunningsbrief te hebben opgesteld;

Overwegende dat terzake vaststaat 1) dat het motorrijwiel, waarmede Van Craenenbroeck het ongeval veroorzaakte, een dienstmotorrijwiel was, dat hij dezelfde morgen in ontvangst had genomen; 2) dat Van Craenenbroeck op dezelfde morgen van zijn peleton-overste het bevel had gekregen om een proefrit te doen met het motorrijwiel, waarbij hem de te volgen weg in grote trekken aangeduid werd; 3) dat hij de proefrit deed, doch, om vooralsnog onopgehelderde redenen, afweek van de hem opgelegde weg; 4) dat tussen zijn vertrek uit het kantonnement en het tijdstip van het ongeval Van Craenenbroeck niet meer naar zijn eenheid terugkeerde;

Overwegende dat, uitgaande van die vaststaande feiten, het geen twijfel lijdt, dat de fout van Van Craenenbroeck juist hierin bestaat, dat hij de opdracht, die hem door zijn overste toevertrouwd werd, onnauwkeurig uitvoerde, dat Van Craenenbroeck zich evenwel op geen enkel ogenblik ontdaan heeft van zijn hoedanigheid van militair in bevolen dienst en dat daaraan niet toe- of afdoet de omstandigheid dat hij een grotere afstand dan oorspronkelijk voorzien was afgelegd heeft of zelfs een valse vergunningsbrief opgemaakt had; dat mitsdien volgens de thans heersende rechtsbegrippen de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de Staat in aanmerking komt;

2. Ten aanzien van de schade.

Overwegende dat de opgelopen schade behoort te worden bepaald als volgt:

a) Stoffelijke schade:

Overwegende dat de gestelde schadeposten betreffende de schade aan het motorrijwiel en aan klederen van het slachtoffer, de derving van inkomsten en de begrafeniskosten;

1° Schade aan het motorrijwiel:

Overwegende dat de ramingen van die schade door de burgerlijke en militaire deskundigen uiteenlopend zijn, dat blijkbaar de raming door de militaire deskundige uitgaat van de bijzondere voorwaarden, waaronder de herstellingswerken uitgevoerd worden in militaire werkhuizen, zodat zij ter zake niet dienend is, waar het gaat om de kosten te betalen van herstellingen, uitgevoerd in een burgerlijke garage; dat in dit verband het cijfer van 10.600 fr., vooropgezet door de burgerlijke deskundige, gerechtvaardigd voorkomt;

2° Schade aan lederen vest en laarzen:

Overwegende dat deze schadepost niet wordt bestreden;

3° Derving van inkomsten:

Overwegende dat verweerder niet betwist, dat het slachtoffer tot de huishoudelijke uitgaven van zijn ouders bijdroeg; dat hij evenwel beweert, dat de ouders geen recht hebben op de wedde van hun meerderjarige zoon en dat, indien zij die wedde wel ontvingen of later nog zouden ontvangen hebben, het hier in werkelijkheid ging om een gift vanwege hun zoon, dat, alleszins, ware het anders, zij niet lang die wedde zouden genoten hebben, daar hun zoon binnen afzienbare tijd een familie zou hebben gesticht;

Overwegende dat het vaststaand feit, dat de eisers genoten van de beroepsinkomsten van hun zoon, hun ongetwijfeld het recht opent om, in eigen naam en niet « jure hereditario », zoals een van de beweegredenen van het exploit het schijnt voorop te zetten, voor de derving van die geldelijke tussenkomst een schadeloosstelling te vragen (Rép. prat. du Dr belge, V° Resp., nrs 1836 en vlg. met de daar aangehaalden); dat het echter voor de hand ligt, dat de schade, die zij uit dien hoofde ondergaan, slechts een voorlopig karakter heeft en dat bij de vaststelling van de vergoeding rekening dient te worden gehouden o.m. met de kosten vereist door het onderhoud van het slachtoffer, met de normale weddeverhogingen, waarop het in de nabije toekomst aanspraak had mogen maken, doch ook met het vooruitzicht van een huwelijk dat, onder normale omstandigheden niet lang zou zijn uitgebleven;

Overwegende dat met inachtneming dezer voor- en nadelige factoren het billijk voorkomt, aan de eisers uit dien hoofde een forfaitaire vergoeding toe te staan van 100.000 frank;

4° Begrafeniskosten:

Overwegende dat het slachtoffer in de gemeente Zomergem een vooraanstaande functie bekleedde; dat het bedrag van de begrafeniskosten, zoals het aan de hand van de overgelegde bescheiden vaststaat, d.i. 31.796,95 fr., in verband met zijn sociale toestand en met die van zijn familie normaal is; dat, waar eisers bij een normale gang van zaken niet gehouden zouden zijn geweest die onkosten te dragen, zij gerechtigd zijn het volle bedrag ervan op verweerder te verhalen;

b) Onstoffelijke schade:

Overwegende dat het door ieder van eisers in eigen naam gevorderde bedrag van 50.000 fr. ten volle gerechtvaardigd is;

Overwegende dat aan de minderjarige broeders en zusters van het slachtoffer, die als gevolg van het ongeval de bijstand van hun broeder-onderwijzer hebben moeten derven, naar billijkheid een gezamenlijke vergoeding dient te worden toegekend van 10.000 fr.

Om deze gronden, de rechtbank :

Gelet op de artikelen 2, 37 en 41 van de wet van 15 Juni 1935, betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken;

Alle andere conclusiën van de hand wijzende;

Veroordeelt verweerder om te betalen 1°) aan eiser in eigen naam en in hoedanigheid de sommen van 10.600 fr. + 2.000 fr. + 100.000 fr. + 31.796,95 fr. + 50.000 fr. + 10.000 fr. = 204.396,95 fr. (twee honderd en vier duizend driehonderd zes en negentig frank, vijf en negentig centiemen);

2°) aan eiseres, de som van 50.000 fr. (Vijftig duizend frank);

Veroordeelt verweerder tot de gerechtelijke intresten en de kosten;

Zegt dat geen termen bestaan om het onderhavig vonnis uitvoerbaar te verklaren bij voorraad.

NOOT : Tegen bovenstaand vonnis werd door de Belgische Staat hoger beroep ingesteld.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUGGE

2e Kamer — 20 April 1948.

Voorzitter : M. Blondeel.

Referendaris : M. Geuens.

Advocaten: Mrs. F. van Durme (Gent) en A. Maertens.

Request-civil. — Niet mogelijk in zaken van koop-handel.

Request-civil staat sedert het K. B. n° 300 van 30 Maart 1936 (art. 414 nieuw R. v.) niet meer open in zaken van koophandel.

Art. 414 nieuw R. v. bepaalt uitdrukkelijk dat, behoudens de uit de volgende artikelen voort-spruitende afwijkingen, de procedure voor de recht-banken van koophandel geschiedt overeenkomstig de bepalingen van de in het artikel genoemde titels van Boek II van het eerste gedeelte van het Wet-boek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Het is de rechter niet toegelaten de opsomming van die titels aan te vullen, indien hij van oordeel is, dat de wetgever verzuimd heeft andere titels te vermelden, o.a. de 2de titel van het Vierde Boek betreffende het request-civil. De vordering tot request-civil is derhalve in handelszaken niet ont-vankelijk.

Wanneer een rechtbank van koophandel ver-zuimd heeft uitspraak te doen over een der ingestelde vorderingen, zal de eiser een gewone vordering moeten instellen bij dagvaarding, waar-aan gevolg zal moeten worden gegeven, daar aan eiser geen recht mag geweigerd worden. De dag-vaarding in request-civil kan echter niet in een gewone dagvaarding omgezet worden.

Dienst van het Sequester t/ De Sloovere.

Aangezien het echt is dat in zijn tegensprekelijk vonnis van 30 October 1947 de koophandelsrechtbank een vonnis heeft uitgesproken waarin zij vergeten heeft te vonnissen op de tweede hoofdvordering die

ingespannen was tegen verweerder, namelijk om be-taling te bekomen ener som van 4826,10 fr. met de rechterlijke intresten en de onkosten van dit deel van het geding;

Aangezien verweerder niet schijnt te betwisten dat hij deze som schuldig is;

Aangezien het onbetwistbaar is dat aanlegger be-taling moet kunnen bekomen van deze som, indien zij verschuldigd is, vermits wat vergeten is moet kun-nen hersteld worden;

Dat anders beslissen ene rechtsweigeren zou be-tekenen, wat door de wet streng verboden is;

Aangezien aanlegger heeft gemeend de procedure tot rekwes civiel te moeten inspannen;

Aangezien verweerder staand houdt dat sedert het K.B. Nr. 300 van 30 Maart 1935 (nieuw artikel 414 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging) de procedure tot rekwes civiel in handelszaken niet meer mogelijk is;

Aangezien verweerder om zijne stelling te bewijzen de tekst inroept van het nieuw artikel 414;

Aangezien aanlegger de ontleding van de tekst door verweerder gedaan niet bekampt, maar beweert dat art. 414 niet voor doel heeft « alles » te regelen wat betreft de commerciële rechtspleging;

Aangezien het onbetwistbaar is dat bedoeld art. 414 niet voor doel heeft gehad de buitengewone verhaal-middelen om een vonnis te bestrijden voorzien in Boek IV, of de bepalingen over de bevoegdheid begrepen in de inleidenden titel af te schaffen;

Aangezien noch de wetgever, noch deze die sedert-dien het K.B. Nr. 300 van 30 Maart 1935 onderzocht hebben, daaraan gedacht te hebben (zie Braas, Précis de procédure civile, éd. 1945 t. II Nr. 1251-1582-1596-1597).

Doch aangezien wanneer art. 414 uitdrukkelijk be-paalt dat buiten de uitzonderingen aangegeven in de volgende artikelen de te volgen rechtspleging vóór de handelsrechtbanken beheerst wordt door de wel be-paaldelijk aangegeven hoofdstukken van het tweede boek van het eerste deel van voornoemd wetboek en de artikelen volgend op art. 414, het de rechterlijke macht niet toegelaten is te verbeteren wat door de wetgever vergeten werd en andere wetteksten bij art. 414 te voegen;

Aangezien daaruit voortspruit dat de procedure tot rekwes civiel niet ontvankelijk is, en dat aanlegger zijn toevlucht had moeten nemen tot ene gewone dag-vaarding, waaraan gevolg zou moeten gegeven wor-den vermits recht aan aanlegger niet mag geweigerd worden, doch dat het onmogelijk is een dagvaarding die de procedure tot rekwes civiel inzet te veranderen in een gewone dagvaarding;

Om deze redenen :

Beslist de rechtbank dat de vordering van aanlegger niet ontvankelijk is, dat zij dus dient afgewezen met veroordeling van aanlegger tot de onkosten van het geding;

Vonnis uitvoerbaar bij voorraad en zonder borg, niettegenstaande elke voorziening.

NOOT. — In de regel moet men altijd het gewoon recht van de burgerlijke rechtsvordering toepassen om de leemten van de wetgeving betreffende de buitenge-wone rechtbanken aan te vullen. Tot hertoe had deze stelregel geen aanleiding tot misbruiken gegeven. (Zie Tijdschrift voor Sociaal recht en van de Arbeidsge-rechten, 1949, blz. 197 - Propos détachés sur la procé-dure des Conseils de Prudhommes van Mtr. C. Maertens).

Doch men heeft echter de rechtspleging voor de rechtbanken van koophandel willen gelijk maken met die van de gewone rechtbanken en niets overlaten aan de willekeur (K.B. N° 300 - 30 Maart 1936). Men heeft al de artikelen willen aanwijzen, die moesten nageleefd worden. Maar men heeft derden-verzet en het request-civil vergeten, die verder dan art. 441 in het wetboek van burg. rechtsv. behandeld worden en buitengewone rechtsmiddelen zijn om een vonnis te doen herroepen door de rechtbank die het gewezen heeft.

Hier mag gezegd worden «surtout pas de zèle», want Chauveau (sur Carré, boek IV, bl. 209, col. 1) aanvaardde reeds dat deze vorm mocht gebruikt worden voor de rechtbanken van koophandel.

Het request-civil betekent eigenlijk «beleefd verzoek» volgens Loiseau (id. Chauveau, Proc. Civ., blz. 206, nota 2). Treilhard (observations préliminaires, Nr 12, Locré, Proc. Civ. blz. 5) zegt dat deze beide vormen, méer dan de andere delen van de rechtspleging, moesten onderworpen worden aan positieve regelen. «Ce n'est pas aux particuliers seulement, c'est à la société entière qu'il importe que l'autorité de la chose jugée soit respectée, et que la plaie, fermée par la décision qui a terminé de trop longs débats, ne soit pas rouverte facilement.»

Chauveau (id. blz. 206) zegt: «Mais comme rien n'est plus respectable que l'autorité de la chose jugée, on a dû prévenir l'abus que, sous les plus légers pretextes, les parties pourraient faire de la requête civile, en déterminant les cas dans lesquels elle peut être admise, en l'assujettissant à des formes spéciales... en punissant d'une amende celui qui l'aurait téméairement formée.»

Locré, boek 9, blz. 320 wijst op het gezegde van Bigot-Préameneu (Exposé de motifs, VI, N° 30): «La loi devait, d'après ces principes, fixer avec précision les cas où la requête civile serait admise.»

De wetgever wilde dus dat de herstelling van een onrecht slechts mocht aangevraagd worden met eerbied en onder bijzondere vormen; niet door een gewone dagvaarding, anders had het request-civil niet dienen ingesteld te worden. De bedenking dat alle onrecht en elke vergissing moeten hersteld worden heeft enkel belang de lege ferenda; een eenvoudige dagvaarding is in strijd met de bestaande wet.

Men vergelijke over request-civil wegens verzuim van uitspraak over een der gedeelten van de vordering: Rechtbank van Koophandel te Brussel, 17 Mei 1950, R.W. 1949/1950, 1595. Verg. ook Rechtbank van Koophandel te Brussel, 6 December 1949, J. T. 1950, 279 e.v. met noot van J. Vankerckhove.

Mr A. Maertens.

BIBLIOGRAPHIE

J. BERTA en E. VANDEVELD: Wetten betreffende de Staatsinrichting en het bestuur. - Eerste deel: Grondwet en organieke wetten. - 5e herziene en vermeerderde druk. - Brussel. - Etablissements E. Bruylant. - 1950. - 951 p.

De bekende verzameling «Staatswetten», uitgegeven door Berta en Vandeveld, is zopas in vijfde uitgave van de pers gekomen. Deze menigvuldige uitgaven zijn een hulde aan de degelijkheid van het werk, dat voor oneindig veel juristen een onmisbaar arbeidsinstrument is.

Het eerste deel, dat thans in nieuwe uitgave is

verschenen, bevat de essentieelste staatswetten. Naast de grondwet, de provinciale wet, de gemeentewet en de kieswetten, omvat het boek alle wettelijke teksten betreffende de comptabiliteit van de Staat, Congo, de Raad van State, het onderwijs, het gebruik der talen, de militie, de nationaliteit, de bekrachtiging en de afkondiging der wetten, het parlementair onderzoek, de ontbinding der Kamer.

Het hoeft niet gezegd dat de teksten op de hoogte zijn van de allerlaatste wijzigingen. Vooral wat betreft grondwet, provinciewet, gemeentewet bevat het boek zeer uitgebreide aantekeningen, die de tekst toelichten.

Deze nieuwe uitgave van dit onmisbaar werk zal in vele middens uiterst welkom zijn.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Vergadering te Antwerpen op 30 September 1950

Het Verbond der Belgische Advocaten, dat onmiddellijk na het gerechtelijk verlof zijn werkzaamheden heeft hernomen, had op Zaterdag 30 September een vergadering belegd in het Gerechtshof te Antwerpen.

Aan de orde stond de bespreking van het vraagstuk de «Specialisatie aan de Balie».

Er was een zeer drukke opkomst en van uit alle steden van het land waren meerdere confraters naar Antwerpen gekomen. Verschillende stafhouders woonden ook de vergadering bij.

Nadat de voorzitter Stafhouder Collignon de vergadering geopend had, werd eerst een korte bespreking gewijd aan de motie, die door het Verbond zal worden ingediend bij de regering ten einde de wijziging te bekomen van de rechtspleging voor de Raad van State, in die zin dat ook de advocaten, die sedert minder dan 10 jaar ingeschreven zijn op de tabel der Balie, gerechtigd zouden zijn voor de Raad te pleiten.

Deze motie werd met algemene stemmen goedgekeurd.

Daarna werd het woord verleend aan Mr Roger Roland, der Balie van Antwerpen, die door het bestuur van het Verbond gelast was geworden met het uitbrengen van het verslag over het vraagstuk der specialisatie, dat in het midden der Balie van een brandende actualiteit is.

Mr Roland heeft zich van zijn taak op voortreffelijke wijze gekweten. Het verslag, dat door hem werd opgesteld, munt uit door een brede documentatie en een zeer persoonlijke beschouwingswijze.

Hij onderzocht eerst de feitelijke bestaande toestand en ontleedde dan de verschillende omstandigheden die aanleiding gaven tot specialisatie in de advocatuur. Daarna werd de wenselijkheid nagegaan deze specialisatie al of niet te bevorderen, zulks zowel van uit het standpunt van de advocaat zelf als van uit datgene van de klient.

Het besluit van Mr Roland kwam er op neer dat de specialisatie als dusdanig niet alleen weinig kansën bood om aan de crisis, die thans aan de Balie heerst, te verhelpen, doch dat deze specialisatie in geen geval dient aangemoedigd te worden, daar ze uiteindelijk in strijd is met het humanistisch ideaal dat steeds de grootheid heeft uitgemaakt van het nobile officium.

Het verslag van Mr Roland wordt in huidig nummer gepubliceerd en onze lezers zullen met de groot-

ste belangstelling van deze merkwaardige en originele uiteenzetting kennis nemen.

Het dient onderlijnd dat het verslag door de spreker werd voorgebracht in een allersierlijkst Nederlands en dat het bij de talrijke aanwezigen een welverdiende bijval oogstte.

De voorzitter Stafhouder Collignon bedankte in passende termen de verslaggever en bracht hulde aan de wijze waarop hij zijn taak had vervuld.

Het verslag van Mr Roland was echter zo veelzijdig en rijk aan inhoud dat het niet mogelijk bleek de bespreking er van nog in dezelfde zitting aan te vatten en er werd beslist dat de discussie op de volgende vergadering, die binnenkort te Namen zal plaats hebben, zou geschieden.

Naar aanleiding hiervan ontstond er een gedachtenwisseling tussen verschillende confraters, tijdens welke vele de wens te kennen gaven dat de vergaderingen van het Verbond, waarop de hoogste professionele belangen besproken worden, in het vervolg op andere wijze zouden worden voorbereid. De tekst van de verslagen zou op voorhand dienen te worden rondgezonden en de zittingen zouden uitsluitend gewijd worden aan de bespreking.

Het is stellig dat deze werkwijze oneindig verkieslijker zou zijn. Het is volstrekt noodzakelijk dat wij ons hier zouden spiegelen aan het Nederlands voorbeeld en dat wij, zoals zulks gebeurt in de Nederlandse Juristen-Vereniging en in de Nederlandse Advocaten-Vereniging, geruime op voorhand de preadviezen van de verslaggevers aan alle belangstellenden zouden mededelen. Het is enkel op deze wijze dat een vruchtbare discussie mogelijk is.

Het bestuur van het Verbond heeft principieel beslist in de toekomst deze methode aan te nemen.

J. M.

VLAAMS PLEITGENOOTSCHAP BIJ DE BALIE VAN HET HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

Het bestuur van het Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie van het Hof van Beroep te Brussel werd samengesteld als volgt:

Mr Maurice van Hemelrijck, voorzitter.

Mr William Thelen, erevoorzitter.

Mrs Henri Fayat en Edgar van Cauwelaert, vice-voorzitters.

Mr Jan Lindemans, secretaris.

Mr Albert Raport, penningmeester.

Mrs Isidore Devis, Arthur Boon, Maria Willems, Arnold Bayart, Marcel Thienpont, Désiré Winderickx, Frederic Steghers en Willem Verougstraete (uittreidend voorzitter), leden.

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE VAN ANTWERPEN

De Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen toont zich ongeduldig: alvorens haar plechtige openingszitting te houden, heeft zij reeds op 27 September l.l., in het lokaal der «Kapel van Bourgondië», een eerste en welgeslaagde vergadering op touw gezet.

Na een woord van hartelijke dank en hulde te hebben gericht tot Mrs Opsomer en Van Baarle, die verleden jaar met luister het vorozitterschap waarnamen, onthulde de nieuwe voorzitter, Mr Jozef Van Cuyck, de voornaamste punten van het zeer omvangrijk programma dat hij voor de bedrijvigheid van de Conferentie gedurende het zo pas begonnen gerechtelijk jaar reeds volledig heeft voorbereid. De plaats ontbreekt om over de vooruitzichten van de dynamieke voorzitter uit te wijden: ten einde een gedachte te

geven van het animo waarmede hij bezielde is, zal het volstaan er op te wijzen dat benevens verschillende publieke voordrachten, waarvoor de beste hedendaagse redenaars zijn uitgenodigd, talrijke studievergaderingen zijn voorzien, waarop de meest delicate professionele vraagstukken zullen behandeld worden. Zonder daarbij te spreken van talloze feestmalen, uitstappen, enz.

Vervolgens werd het woord verleend aan Mr René Victor, die als onderwerp van zijn voordracht gekozen had: «Hoe pleit men in andere landen?» Het was een zeer boeiende en leerzame uiteenzetting. Dank zij zijn uitgebreide cultuur, zijn universele kennis en de herinneringen die hij in een lange loopbaan van talrijke reizen naar het buitenland behouden heeft, slaagde Mr Victor er in zijn betoog op levendige en kleurrijke wijze te ontwikkelen en, gedurende meer dan één uur, zijn toehoorders onder de charme te houden van zijn aangenaam, vlot en sierlijk woord.

In de eerste plaats onderzoekt de spreker welke rol, in algemene regel, in de moderne wereld door het gesproken woord vervuld wordt en hij komt er toe te besluiten dat zowel in politieke verenigingen, wetgevende kamers, enz., als b.v. in de beheerraden van belangrijke firma's, het resultaat van de stemmingen haast nooit meer beïnvloed wordt door de redevoeringen die te dier gelegenheid worden uitgesproken. In het openbaar leven schijnt dus het gesproken woord geen ander doel meer na te streven dan een bepaald publiek te bevestigen in een overtuiging die het reeds tevoren bezit.

Mr Victor gaat dan over tot een diepgaande analyse van de functie van het pleidooi in de rechtspleging en maakt, in limine, een onderscheid tussen de monoloogvorm en de dialoogvorm, waarvan b.v. de «Kritoon» van Plato een merkwaardige illustratie is. Dit is een gelegenheid voor de spreker om een vergelijking te maken tussen de verschillende stelsels die in de landen van West-Europa worden toegepast. Zo vernemen wij dat in Nederland de rechtspleging in burgerlijke zaken hoofdzakelijk geschreven is en, dat, in tegenstelling met hetgeen bij ons gebeurt, in Holland steeds gepleit wordt bij de behandeling der zaken voor de hoogste rechtsinstantie, de Hoge Raad. Het juridisch aspect van de zaken neemt dan ook zeer duidelijk de voorrang op de feitelijke gegevens, zodat onze Nederlandse confraters slechts een feit zullen vooruitzetten wanneer zij de mogelijkheid inzien er een wetsbepaling aan vast te knopen.

In principe bestaat in Frankrijk het pleidooi in dezelfde mate als hier te lande, doch Mr Victor stelt vast dat de Franse advocaten het anders opvatten en geenszins deelachtig zijn aan de degelijkheid en de zakelijkheid die bij ons regel zijn.

In Engeland heerst meer het systeem van de dialoogvorm: o.a. in de vorm van cross-examination, doch ook het eigenlijke pleidooi wordt in de praktijk meer een discussie tussen de advocaten en rechters; telkens een der advocaten een argument voorbrengt, wordt het onmiddellijk bekamp door de tegenpartij; de onderbreking, gedaan met oneindige tact, is dikwijls regel en de overtuiging van de rechter wordt gevormd door het confronteren der standpunten die, in het vuur van ontelbare replieken, toegelicht worden.

In Zwitserland eveneens is het pleidooi eerder opgevat als een discussie, met de rechter die vooraf kennis neemt van de dossiers.

Ten slotte vertoont, volgens spreker, de Duitse rechtspleging de grootste gelijkenis met het systeem dat wij in België kennen; de Duitse advocaat legt in zijn pleidooi dezelfde hoedanigheden aan de dag die onze rechtbanken zo zeer op prijs stellen: dit is zake-

lijkheid, bondigheid en een welsprekendheid die steeds bij de feiten blijft.

Het besluit van Mr Victor was dat het belang van het gesproken woord in gerechtszaken niet moet onderschat worden : in de grote meerderheid der gevallen gaat het inderdaad minder om juridische kwesties dan om menselijke verhoudingen, die een pleidooi beter dan in een geschrift op een voor de rechter bevattelijke wijze kunnen weergegeven worden. Een rechtspleging die bij de werkelijkheid wil blijven, mag het belang van zekere psychologische elementen en zelfs — in sommige gevallen — van gevoelsargumenten niet ontzien.

Deze schitterende voordracht werd met spanning door de zeer talrijke aanwezige confraters gevolgd. De eerste bijeenkomst van de Vlaamse Conferentie na het gerechtelijk verlof was dus op alle gebied een volledig succes.

R. R.

Overzicht van de buitenlandse juridische literatuur

NEDERLAND

- Asser C.* — Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. — 3. Verbintenissenrecht, 3e stuk. Bijzondere overeenkomsten, 2e dr. Bew. door P. W. Kamphuisen, XI, 861 p. — Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink.
- Balans*, Wetenschappelijke, van het ongevalfonds en van het landbouwongevallenfonds op 31 December 1948. — Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, 71 p.
- Bonger W. A.* — Verspreide geschriften. — Amsterdam, Arbeiderspers.
- Dooyeweerd H.* — De modale structuur van het juridisch oorzakelijkheidsverband. — Amsterdam. Noord-Hollandische U. M., 49 p.
- Haar Bzn., B. ter.* — Beginselen en stelsel van het adatrecht. — Groningen, J. B. Wolters, 267 p.
- Knuttel W. F.* — Vraagbaak der sociale verzekeringswetten ten behoeve van advocaten, accountants, loonadministrateurs, bedrijfsleiders, hoofdboekhouders, belastingconsulenten, maatschappelijke werkers, enz. — Bloemendaal, J. H. Gottmer, 167 p.
- Ontstaan*, Het, der Verenigde Naties. San Francisco, 25 April-25 Juni 1945. — 's Gravenhage, Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, 282 p.
- Oordt W. C. van.* — Overheidsaansprakelijkheid in België en Nederland. Een rechtsvergelijkende studie. — Arnhem, G. W. van der Wiel & Co, 134 p.
- Peters P. J. J.* — Handelsrecht. — Bloemendaal, J. H. Gottmer, 214 p.
- Plas, J. van der.* — De schadeverzekeringsmaatschappij. Haar bedrijf, organisatie, administratie en boekhouding. — Leiden, Nederlandsche U. M., 388 p.
- Vorstman F.* — Hoofdlijnen der staatsinrichting van het Koninkrijk der Nederlanden. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.
- Weersma W. J. M.* en *N. J. Polak.* — De wegenverkeerswet. — Groningen, J. B. Wolters, VIII, 318 p.

FRANKRIJK

- Boutet M.* et *Plaisant R.* — Le Régime International du Droit d'Auteur. — Juris Classeurs, 58 p.
- Pepin M.* et *Scherrer A.* — Manuel pratique d'organisation judiciaire et de préparation à l'examen d'entrée dans la magistrature. — Juris Classeurs, 217 p.
- Bourquin J.* — La liberté de la presse. — Presses univ. de France, 624 p.
- Faure A.* — Les responsabilités communales et leur assurance. — Publications administratives.

DUITSLAND

- Aschenauer R.* — Zur Frage einer Revision des Kriegsverbrecher-Prozesse. — Nürnberg, 1949, 80 p.
- Aschenauer R.* — Um Recht und Wahrheit im Malmédy-Fall. Eine Stellungnahme zum Bericht einer Untersuchungs-ausschusses des amerik. Senats in Sachen Malmédy-Prozess. — Nürnberg, 1950, 34 p.
- Beitzke G.* und *K. Hübner.* — Die Gleichberechtigung von Mann und Frau. — Tübingen, Mohr 1950, 100 p.
- Boor H. O. de.* — Bürgerliches Recht. — Wiesbaden, Gabler, 1950.
- Dombois H.* — Politische Gerichtsbarkeit. — Güterloh : Verl. « Kirche u. Mann », 1950, 32 p.
- Goetze P.* — Lehrbriefe für Steuerberatung, Buch- und Wirtschaftsprüfung. — Wiesbaden, Gabler, 1950.
- C. Schaffers* Grundriss des Rechts und der Wirtschaft. — Stuttgart, Kohlhammer; Düsseldorf, Schwann.

- Hollos F. T.* — Zur Kontroverse über den gegenwärtigen Status Deutschlands. — 1950, 71 p.
- Kautz G.* — Handbuch der Bundeszollverwaltung. — Frankfurt a. Main, Lutzeyer, 1950.
- Kummerow E.* — Familienrecht. — Berlin, de Gruyter, 1950.
- Sauer W.* — Kriminologie als reine und angewandte Wissenschaft. — Berlin, de Gruyter, 1950, XXVII, 640, 57 p.
- Scholz F.* — Kommentar zum GmbH. — Gesetz in seiner neuesten Fassung. — Köln, O. Schmidt, 1950.

TIJDSCHRIFTEN

Rechtskundig Tijdschrift voor België, n° 7 van 40ste Jaargang.

Mr Luc. Scholler : Het begrip « tegenpartij » voor de Raad van State. — R. Van Lennep : Verhandeling en bevel in Kortgeding. — Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, 9e aflevering - September 1950.

Commissie van Openbare Onderstand. — Kerkhoven. — Onderwijzend personeel. — Secretaris (gemeente). — Wedderegeling. — Wegen. — Aankoop. — Aansprakelijkheid der gemeente. — Belastingen. — Burgerlijke Stand.

Nederlands Juristenblad, afl. 32 - 30 September 1950.

Mr A. Bockwinkel : Deelneming aan deelneming strafbaar verklaard. — Mr F. Lichtenauer : Sociaal-Economische Raad en Kamers van Koophandel en Fabrieken.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie. - n° 4158.

Prof. Mr J. Eggens : De bronnen van verbintenissen. — H. J. Zweers : Het duplexhuis in het coöperatief flatbouwsysteem en te zijner tijd in het wettelijk systeem van eigendom van appartementen. — Kettingbedingen, Koopopties. — J. Polman : Het instituut der eigendomsuitwijzing.

Journal des Tribunaux, n° 3864 - 1 Oktober 1950.

H. Bekaert : Le secret de l'Instruction. — Jurisprudence.

Recueil général de l'Enregistrement et du Notariat, Oktober 1950.

Deux arrêts de la Cour de cassation à propos de l'article 918 du Code Civil. — Succession. — Domaine. — Impôts. — Enregistrement. — Taxes assimilées au timbre. — Testament olographe. — Contrat de mariage.

Revue de Droit Pénal et de Criminologie, Oktober 1950, n° 1.

St. Glaser : L'acte d'Etat et le problème de la responsabilité individuelle. — G. De Bock : La protection judiciaire de l'enfance aux Pays-Bas. — Th. Collignon : Réflexions sur l'euthanasie. — M. De Laet : Euthanasie et déontologie.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation, 31° cahier.

MM. Pépy et H. Donnedieu De Vabres : Le loi du 15 septembre 1948 sur la répression des crimes de guerre; l'inconciliabilité, avec les règles impératives du jugement de Nuremberg, des présomptions d'appartenance à une organisation criminelle et de culpabilité objective et collective. — Mr André Gervais : La grève dans les services publics. — M. P. Montané de la Roque : Le droit à la rétrocession des terrains expropriés et inutilisés ou désaffectés par l'Administration.